

Årsberetning for Østmarkas Venner 2024

1 Styret, tillitsverv, medlemmer og økonomi

1.1 Styrets sammensetning og øvrige tillitsvalgte

Styret i Østmarkas Venner har i perioden bestått av:

Helga Gunnarsdóttir, leder	x
Øyvind Pettersen, nestleder	
Bente Lise Dagenborg	
Lars Rogstad	
Kristin Lund	x
Sigmund Hågvar	x
Johan G. Ellingsen	x

Varamedlemmer

Jenny Marie Viggen	x
Per Ivar Løkken	x
Marianne Siegel	x

Valgkomité

Anders Baumberger, leder	x
Kjell Erik Sandberg	x
Ingvild Melvær Hanssen	x

Revisor

Langseth Revisjon AS	
v/ Fredrik W. Langseth	x

x bak navn viser at vedkommende står på valg på årsmøtet i 2025.

1.2 Styremøter og drift

Østmarkas Venner (ØV) har i løpet av året avholdt ni styremøter. Foreningen har, i likhet med tidligere år, hatt et nært samarbeid med andre naturvern- og friluftslivsorganisasjoner og god kontakt med offentlige myndigheter. Styret har blant annet representert foreningen i ulike møter og deltatt i utredningsarbeid og annet arbeid. Uttalelser til statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter samt andre instanser utgjør en stor del av styrets arbeid.

Ingunn Lian Nylund er administrativ leder ansatt i 60 prosent stilling. Mads Kristian Lian Nylund er medlemssekretær. Torbjørn Andersen og Bjarne Røsjø er engasjert som informasjonsmedarbeidere.

1.3 Årsmøte med utnevnelse av tre æresmedlemmer

De 135 frammøtte medlemmene til årsmøtet på Skullerudstua 18. april ble hilst velkommen av styreleder Helga Gunnarsdóttir, som gikk gjennom årsberetningen for 2023 og svarte på spørsmål. Medlemmene var allerede godt kjent med årsberetningen, som var presentert over 50 sider i medlemsbladet. Dammyrveien og bevaring av de siste naturskogene ble presentert som foreningens hovedsaker i 2024. Etter at årsberetningen, regnskapet og budsjettet var blitt enstemmig godkjent av årsmøtet, var det tid for valgene.

Valgkomiteens leder Anders Baumberger la fram en innstilling hvor alle forslag ble vedtatt ved akklamasjon. Endringene i styret var at varamedlemmene Jan Olav Haugen fra Lørenskog, Linda Steen-Brungot fra Enebakk og Marit Hauken fra Ås ikke tok gjenvalg. De ble erstattet av Per Ivar Løkken fra Lørenskog, Marianne Siegel fra Ås og Jenny Marie Viggen fra Enebakk. Etter at valgene var gjennomført, fremmet styret forslag om tre æresmedlemmer. Hovedbegrunnelsen for utnevnelsene var som følger:

Ola Elvestuen har gjennom sitt unike arbeid helt siden 2012 lost nasjonalparken gjennom politiske irrganger i byrådet og bystyret i Oslo, og på Stortinget. Og sist, men ikke minst, igangsatte han verneprosessen da han var klima- og miljøminister.

Sigmund Hågvær har gjort et helt avgjørende faglig arbeid i styret i ØV gjennom 13 år. Han har vært sentral i nasjonalparkarbeidet med sin enestående innsikt, bidrag til faglige utredninger, uttalelser, artikler i medlemsbladet og kronikker med mer. Han var også den første som så muligheten for en todelt nasjonalpark.

Bjarne Røsjø har drevet meget verdifullt informasjonsarbeid om Østmarka og nasjonalparken gjennom ti år. I tillegg har han arbeidet med å synliggjøre kulturminnenes viktighet i nasjonalparken.

Etter den formelle delen av møtet og pausen med kaffe og nasjonalparkkake, var det tid for foredrag om Østmarkas ulvefamilie ved Øystein Flagstad fra Rovdata.

1.4 Faggrupper

Foreningen har fire faggrupper: Plansaker, Skogbruk, Kulturminner og Informasjon. Foreningen har også et Sarabråten-utvalg med ansvar for minnestunden ved Milorg-bautaen. Det består av Ivar Ekanger (leder) og Steinar Saghaug.

1.5 Representasjon og deltakelse

Oslo og Omland Friluftsråd

Helga Gunnarsdóttir, Bente Lise Dagenborg og Bjarne Røsjø var delegater for ØV da Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) holdt sitt årsmøte. Lars Rogstad er styremedlem i OOF.

FNF Oslo og Akershus

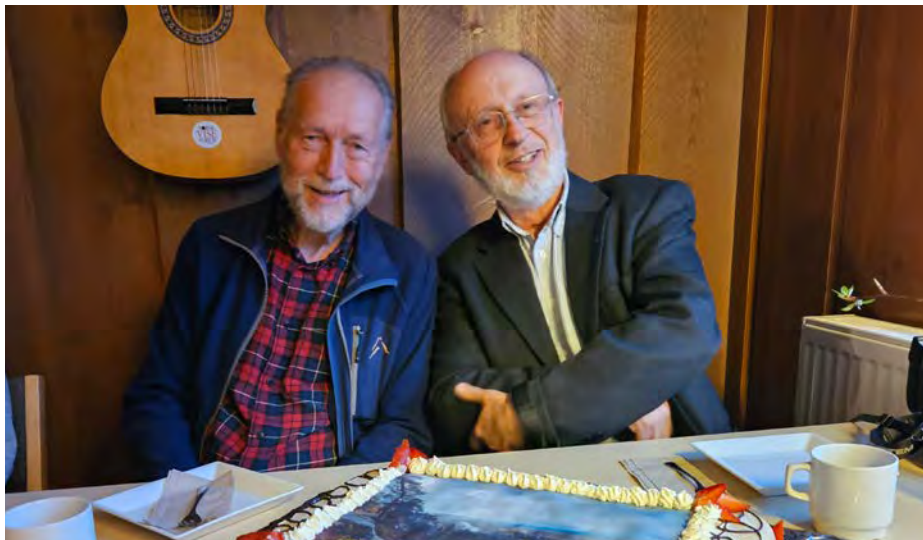
Lars Rogstad møtte for ØV på årsmøtet i Forum for natur og friluftsliv (FNF) i Oslo og Akershus. Helga Gunnarsdóttir er leder av valgkomiteen. Arne Bardalen, som er medlem i ØV, ble gjenvalgt som styreleder i FNF Oslo og Akershus.

Rådgivende utvalg for nasjonalparken

Statsforvalteren har opprettet et rådgivende utvalg bestående av ulike brukere av Østmarka nasjonalpark. Helga Gunnarsdóttir og Øyvind Pettersen møter på vegne av ØV. I 2024 ble det avholdt ett møte i utvalget.

Lars Rogstad er leder i Sarabråtens venner. Helga Gunnarsdóttir er leder av valgkomiteen i Naturvernforbundet Oslo sør.

Styreleder og styremedlemmer har holdt foredrag om nasjonalparken og Østmarka i ulike fora. Særlig gledelig var det at organisasjonen Norsk Friluftsliv la styreseminaret sitt til Østmarka våren 2024. Styreleder i ØV ble invitert til å holde foredrag om nasjonalparkens tilblivelse og innhold, på toppen av branntårnet på Kjerringhøgda. Det er stor etterspørsel etter guida turer og foredrag, og ØV har flere ganger måttet si nei til å stille opp.

Sigmund Hågvar og Bjarne Røsjo ble utnevnt til æresmedlemmer på årsmøtet. Foto: Helga Gunnarsdóttir

1.6 Medlemmer og æresmedlemmer

Ved årsskiftet 2024/2025 hadde foreningen 4292 medlemmer, hvorav 73 var organisasjoner og borettslag. Dette innebærer en netto økning på 134 medlemmer sammenlignet med året før. Da hadde vi 4158 medlemmer, hvorav 71 var organisasjoner og borettslag. Antall nye medlemmer i 2024 var 273. Av disse var åtte gavemedlemskap. Økning i medlemsmassen skyldes i hovedsak stort engasjement knyttet til vårt arbeid med Dammyrveien og nærskogen på Haugerud/Trosterud.

Det var totalt 139 avsluttede medlemskap. De fleste medlemskapene avsluttes på grunn av manglende innbetaling av medlemskontingent etter to purringer, eller at medlemmer er gått bort, er syke eller har flyttet til andre områder. Kun et fåtall utmeldinger skyldes uttrykt misnøye med foreningens arbeid eller standpunkter.

ØV har sju æresmedlemmer: Lise Henriksen, Steinar Saghaug, Johan G. Ellingsen, Øyvind Pettersen, Ola Elvestuen, Sigmund Hågvar og Bjarne Røsjo.

1.7 Verving og profilering

ØV har hatt to vervinger i 2024: På Haugerud/Trosterud-dagene første helgen i september og ved Rustadsaga 29. september. I tillegg til vervestands har vi også i 2024 benyttet sosiale medier. Der har vi oppfordret de som følger oss, og deler våre verdier og synspunkter, til å melde seg inn. Vi ser at de sakene vi deler på Facebook som skaper mest engasjement, også kan sees i sammenheng med innmeldinger. Flere av våre medlemmer har også i 2024 bidratt til verving via sosiale medier eller på andre måter.

1.8 Kontingenten

Kontingenten har i 2024 vært på kr 200 for enkeltmedlemmer og kr 500 for bedrifter, borettslag og foreninger. På ØVs årsmøte ble kontingenten for 2025 vedtatt endret til kr. 300 for enkeltmedlemmer og kr. 600 for bedrifter, borettslag og foreninger.

1.9 Økonomi

Foreningens økonomi er tilfredsstillende. 2024 har vært et år med ekstraordinære inntekter, noe som gjenspeiler seg i foreningens resultat som ble betydelig bedre enn budsjettet.

Inntekter

Foreningens hovedinntekt er medlemskontingenten. Andre viktige inntektskilder er tilskudd og gaver, mva-kompensasjon og Grasrotandelen fra Norsk Tipping. I 2024 har det i tillegg vært ekstraordinære tilskudd og gaver i form av priser, testamentert gave og gaver i forbindelse med gravferder.

I 2024 var kontingentinngangen på kr 866 450, hvilket er noe høyere enn året før. Dette har sammenheng med at det har vært mange innmeldinger.

Foreningen har mottatt kr 475 560 i tilskudd og gaver, og disse er listet opp i note 10 til årsregnskapet. Fra Oslo kommune mottok vi for åttende år på rad kr 100 000 i fast driftstilskudd, og i tillegg har vi etter søknad mottatt et tilskudd på kr 50 000 til produksjon av medlemsbladet. Akershus fylkeskommune har bidratt med kr 50 000 som tilskudd til friluftslivstiltak. Fra Rælingen kommune har vi mottatt driftstilskudd på kr 8 000. Byantikvaren har bidratt med kr 19 226 i støtte til Plankeveien-prosjektet.

ØV ble i 2024 tildelt to gjeve priser: Oslo miljøpris 2024 for årets frivillige organisasjon, og den nasjonale Frivillighetsprisen 2024. ØV mottok kr 50 000 for hver av prisene. Fra tidligere medlem Erik Mølsted, som gikk bort i 2023, mottok ØV en testamentarisk gave på kr 100 000.

ØV har fått gaver på til sammen kr 48 334 fra våre medlemmer og andre, noe vi setter stor pris på. Vi nevner spesielt minnegaver i forbindelse med bortgang av vårt æresmedlem Sverre M. Fjelstad og tidligere medlem Terje Olaf Lørdahl.

ØV har også i 2024 hatt stor glede av Grasrotandelen ved at medlemmer og andre har gitt sju prosent av innsatsbeløpet, noe som har resultert i kr 173 610 til foreningen. Fra Lotteritilsynet har vi mottatt kr 136 960 i mva-kompensasjon, som også i år er full dekning av søknads-beløpet, dvs. uten avkortning.

Det selges fortsatt jevnlig noen eksemplarer av jubileumsboken fra 2016, noe som i 2024 ga en inntekt på kr 15 688.

Kostnader

Foreningens største ordinære kostnader er knyttet til lønn, medlemsbladet og annen drift av organisasjonen.

Lønnskostnader er knyttet til administrativ leder, medlemssekretær og styregodtgjørelse, og utgjør kr 701 073. Kostnader til medlemsbladet *Nytt fra Østmarka* er redaksjonsarbeid, trykking og utsendelse (porto), og utgjør kr 402 620. Andre kostnader relatert til drift av organisasjonen utgjør kr 434 776.

Fra 2024 ble det opprettet en egen budsjettkategori for kostnader til prosjekter. I den samlede kostnaden på kr 150 063 finner vi Bøvelstad (kr 14 149), sluttføring av Plankeveien-prosjektet (kr 27 988) og høsttakkefest med markering av ett år med nasjonalpark samt minnemarkering for Sverre M. Fjelstad (kr 107 926).

Østmarkas Venner ble hedret med Oslo kommunes miljøpris. Foto: Torbjørn Andersen

Resultat

De totale inntektene var på kr 1 668 268 og de totale kostnadene var kr 1 826 815. Når renteinntektene på kr 74 061 blir lagt til blir foreningens underskudd kr 84 486, det vil si kr 336 183 mindre i underskudd enn budsjettet. Avviket skyldes i hovedsak høyere inntekter enn budsjettet, jmfør ekstraordinære inntekter i 2024. Foreningens egenkapital er fortsatt god og utgjør per 31.12 2024 kr 1 564 046.

Årsregnskapet for 2024, revisjonsberetningen og styrets forslag til budsjett for 2025 følger etter årsberetningen.

Styret bekrefter at forutsetningen om fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelse av årsregnskapet. Styret mener at årsregnskapet gir et rettvisst bilde av ØVs eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat.

2 Styrets arbeid

Året 2024 vil bli husket som året da nasjonalparken ble offisielt åpnet, og året da ØV ble hyllet med ikke mindre enn tre priser som en anerkjennelse for arbeidet med nasjonalparken. Det startet med en høytidelig åpning av nasjonalparken på Sandbakken i strålende vær 25. mai. Her ble vi takket for innsatsen av statsråd Andreas Bjelland Eriksen og statsforvalter Valgerd Svarstad Haugland. Så fulgte i rask rekkefølge Oslo kommunes miljøpris, Østensjø bydelspris og den nasjonale Frivillighetsprisen.

Årets viktigste sak var kampen mot bygging av den enorme Dammyrveien på østsida av Elvåga. ØV la ned et stort og mangfoldig arbeid våren 2024 før saken kom til behandling i kommunestyret. Over 8400 personer underskrev et opprop mot veien, som ble overrakt til ordføreren. Jubelen sto i taket da kommunestyret i mai avsto Losby Bruks søknad med et overveldende flertall, og senere avviste klagen fra Losby Bruk i september. Deretter ble saken oversendt til Statsforvalteren for videre behandling.

Det kom ingen avgjørelse i løpet av 2024, men i midten av februar 2025 vedtok Statsforvalteren å gi Losby Bruk tillatelse til å bygge Dammyrveien. Statsforvalteren mente utrolig nok at dette skulle være en endelig avgjørelse, men både ØV og mange andre gode krefter bestemte seg istedenfor å snu alle steiner for å undersøke hvordan vedtaket kan omstøtes. Kampen mot Dammyrveien er ikke over.

I Oslos del av Østmarka var høstens viktigste sak kampen mot en planlagt hogst i nærskogen på Haugerud/Trosterud i regi av Bymiljøetaten (BYM). Det er svært gledelig at beboerne i området engasjerer seg i sitt viktigste nærmiljø, og at de har løftet saken til både byråd og bystyre. Siste ord er ikke sagt, og en nedskalert hogstplan er satt på vent til etter at Flerbruksplan for Oslo kommunes skoger er behandlet i bystyret.

På plansida har året vært travelt. Vi har gitt grundige høringsuttalelser til 13 ulike lokale planer og saker, i all hovedsak i Oslo og Rælingen. Det er gledelig at vi blir lyttet til i flere av sakene og kan utgjøre en forskjell for naturen og det enkle friluftslivet. Dessuten ga vi høringsinnspill til én regional plan, én stortingsmelding og sist, men ikke minst svært grundige innspill til Klima- og miljødepartementets (KLD) forslag til endringer i markaloven.

Vi fortsetter å kjempe i motbakke mot raseringen av de gjenværende naturskogene i Rælingen og Lørenskog. Totalt har vi fått melding om 61 godkjente hogster, totalt på over 1200 dekar. 60 prosent av disse hogstene står Losby Bruk for. ØV har gjennomgått og befarer en rekke planlagte eller gjennomførte hogster og i flere tilfeller sendt klager på Landbrukskontorets vedtak. Som i tidligere år legger skogbruksmyndighetene ensidig vekt på skogeiers rettigheter, mens naturmangfold, friluftsliv og naturopplevelse tillegges ingen vekt. Klagene våre blir dermed avslått. Vi er bekymret for utviklingen i skogene i disse to kommunene og redde for at politikerne ikke får opp øynene før det er for seint å redde stumpene.

I 2021 besluttet ØV å arbeide mer helhetlig og målrettet med informasjonsarbeidet. Det har gitt seg utslag i stor økning av egne artikler på våre nettsider og i sosiale medier. I 2024 publiserte vi hele 52 nyheter på våre nettsider, noe som er en rekord.

Alt i alt nedlegges det et stort og verdifullt arbeid av styret, administrativ leder og våre informasjonsmedarbeidere for å bevare Østmarka. Dette er mulig takket være kontingenten som medlemmene betaler, og et meget omfattende frivillig arbeid fra styret. Vårt arbeid blir nå lagt merke til og anerkjent av kommunale, regionale og nasjonale myndigheter og andre organisasjoner. Det som kanskje gledet oss aller mest, var at juryen bak Frivillighetsprisen koblet vår innsats tett opp mot demokratiet vårt. Juryens begrunnelse begynner nemlig slik:

«Årets vinner av Frivillighetsprisen tar oss rett inn i hjertet av demokratiet. Når vi snakker om demokrati, er det enkelt å tenke på valgdagen. Men den kanskje største delen av demokratiet er det som skjer alle de andre dagene: på torsdag etter jobb eller en helg i vinterferien. I frivilligheten finnes det folk som engasjerer seg for en sak hver eneste dag, hele året».

Bedre anerkjennelse og attest går det neppe an å få. På de neste sidene presenterer vi vårt arbeid i mer detalj, slik at medlemmene kan få et innblikk i hvordan vi jobber og hva vi mener i ulike saker.

Gjengen i Østmarkas Venner under utdeling av Frivillighetsprisen sammen med kultur- og likestillingsminister Lubna Jaffery. Foto: Torbjørn Andersen

3 Nasjonalparken, verneområder og naturmangfold

3.1 Nasjonalpark og friluftslivsvern i Østmarka

Åpning av Østmarka nasjonalpark

I nydelig vær ble den nye nasjonalparken offisielt åpnet på Sandbakken 25. mai. Den store plenen var fylt av nærmere 1000 mennesker, og både Statens naturoppsyn (SNO), Den norske Turistforening (DNT) og andre organisasjoner stilte med telt og informasjon. Sandbakken leverte boller, pølser, kaffe og saft. Folk koste seg, og det var en folkefest av de sjeldne.

Kunstneriske innslag manglet ikke, med dans, sang og musikk. Det var taler av statsråd Andreas Bjelland Eriksen, statsforvalter Valgerd Svarstad Haugland og andre. ØV fikk mange og varme ord for arbeidet. Tidligere bestyrer av Sandbakken, lokalhistorikeren Even Saugstad, guidet de som ønsket det i en liten runde. Professor Anne Sverdrup-Thygeson talte lenge og engasjert om det myldrende mangfoldet som lever i verneområdet. De to småjentene til bestyrerparet på Sandbakken var kledd i bunad og holdt snoren da ministeren klippet. Her på Sandbakken er friluftslivsområdet kun en smal sone opp bakken bak plenen, og nasjonalparken starter på toppen av åsen. Dette var derfor et flott sted for markeringen. Den store oppslutningen ble en folkelig bekreftelse på at denne nasjonalparken nettopp blir det vi i ØV har hatt som visjon: Vår gave til fremtidens generasjoner.

Markering av ettårsdagen

Ettårsdagen for vedtaket om opprettelsen av Østmarka nasjonalpark ble feiret med et stort arrangement i Bøler kirke. I den tilstøtende salen var det rigget til en stor og vakker fotoutstilling, som viste både landskap, dyr, planter og fine stemninger. Det ble også servert mat til den store forsamlingen som var møtt fram, nærmere 250 mennesker. Inne i kirkerommet var det taler, dikt

og korsang. Fem personer som betød mye i den lange politiske prosessen, var til stede og ble hedret: Ola Elvestuen (V), Marianne Borgen og Lars Haltbrekken (SV), Daniel Rees (MDG) og Frode Jacobsen (AP). Dessuten fikk tidligere ordfører Amund Kjernli i Ski, Jan Olav Nybo og Statsforvalteren ved Christian Hillmann en spesiell takk.

Kvelden ble avsluttet med en hyllest til Sverre M. Fjelstad (1930-2024), som hadde ideen om nasjonalparken allerede som 17-åring. Datteren Siw Fjelstad holdt en gripende innledning, før høsttakkefesten ble avsluttet med at Sverres tidligere kollega fra Naturredaksjonen i NRK, Ulf Myrvold, fortalte om sitt store forbilde og viste utdrag fra hans naturprogrammer.

Tre priser for nasjonalparken

Tre priser ble i løpet av høsten tildelt foreningen vår for vårt initiativ til den nye nasjonalparken. Helga Gunnarsdóttir ble tildelt Østensjø bydelspris. Foreningen som sådan ble tildelt Oslo bys miljøpris og den gjeve nasjonale Frivillighetsprisen. Både kulturministeren og stortingspresidenten var til stede under overrekkelsen av sistnevnte pris i de vakre lokalene i Marmorhallen på Sentralen, Oslo.

Utvidelse av Østmarka friluftslivsområde på høring

Vinteren 2024 sendte Statsforvalteren (SF) forslag til endring og justering av grenser for Østmarka friluftslivsområde på høring. Bakgrunnen var at SF under verneprosessen mottok et tilbud om frivillig vern av tre private eiendommer nord for det eksisterende friluftslivsområdet. Oslo kommune tilbød også fire mindre eiendommer mellom og inne i de private eiendommene. I tillegg ønsket Oslo under høringen vinteren 2023 at noe mer av deres eiendom like øst for det eksisterende og foreslåtte friluftslivsområdet skulle inngå i verneområdet, mot å ta ut områder lengre vest. Disse nye områdene, som er Puttåsen, Haukåsen øst, Tørrgranåsen, Rundvannsåsen og området sør for Pettersbråten, hadde vært en del av utredningsområdet for vern i Østmarka.

ØV sendte en grundig høringsuttalelse som støttet helhjertet det foreslåtte vernet. Vi dokumenterte også natur- og opplevelsesverdiene i områdene. Vi støttet også at de samme verneforskriftene skal gjelde for disse områdene som for Østmarka friluftslivsområde.

I forbindelse med det nordligste området fant vi grunn til å opplyse om at BYM lenge har hatt planer om en omfattende helårstrasé fra Lindeberg til Lutvann, og at både BYM og Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) har jobbet aktivt for at den blir realisert. Vi opplyste at verken ØV eller det forrige byrådet har støttet denne grusveien. Området er kupert, og veibyggning vil føre til stor og omfattende sprengning av fjell, og behov for store inngrep i myr, bekker og landskap som ikke er akseptable. Vi minnet også om at Oslo kommune har strenge føringer for inngrep i Marka i områder som ikke er vernet, og det er derfor utenkelig å tillate slike inngrep i et område som skal vernes.

Forslaget til vern ble oversendt KLD høsten 2024 og forventes å bli vedtatt i løpet av våren 2025. Hvis disse foreslåtte grenseendringene vedtas, vil størrelsen på Østmarka friluftslivsområde øke fra 16,9 til 20,6 kvadratkilometer.

Mulige utvidelser av nasjonalparken

Tidlig vinteren 2024 ble det kjent at Losby Bruk ønsker å verne 460 dekar skog ved Blåsyna i Østmarka som naturreservat. Området grenser til Østmarka nasjonalpark. Blåsyna er et naturskjønt høydedrag sørøst for Elvåga i Lørenskog-delen av Østmarka. I dette området er det mye gammel skog med en alder mellom 130 og 150 år. Her finner vi også mye stående og liggende død ved.

Den vakre stien over Kristenseteråsen ble blåmerket for noen år siden og går over en serie med særpregede, tørre og mosegrodde rygger. Foto: Bjarne Røsjø.

I september vedtok kommunestyret i Enebakk med stort flertall å tilby deler av kommuneskogen som frivillig vern. Det gjelder områdene Kristenseteråsen, Melketangene og Vikholåsen på til sammen 1633 dekar.

Området ved Blåsyna er kartlagt, og det har store verneverdier. Områdene i Enebakk skal kartlegges i 2025, og deretter vil et eventuelt verneforslag bli sendt på høring. Vernevedtak kan tidligst bli fattet i 2026.

3.3 Ulven i Østmarka

Det har vært ynglende ulv i Østmarka siden 2013. Før 2013 må man trolig tilbake til 1800-tallet for å finne ulveyngling i dette området. Våren 2022 fødte ulvetispa som ble født i Østmarka i 2015 åtte valper, og våren etter ble det også født åtte valper. Dette er det sjuende valpekullet siden ulven etablerte seg på nytt. Faren til begge kullene var en hannulv som var født i Bjørnås-reviret i Sverige. Hannen ble første gang registrert i Østmarka 12. januar 2022. Våren 2024 ble det ikke født ulvevalper i Østmarka, og det er registrert DNA fra tre ulver.

ØV forholder seg til at Østmarka er en del av ulvesonen, og organisasjonen har plass til både ulvetilhengere og -motstandere. Organisasjonens rolle er å spre saklig informasjon, slik at interesserte kan ta standpunkt på et kunnskapsbasert grunnlag. På årsmøtet i 2024 inviterte vi en forsker fra Rovdata til å fortelle om ulvenes genetiske opphav.

4 Skogbruk

De to mest arbeidskrevende sakene knyttet til skogbruk har vært kampene mot Dammyrveien og Oslo kommunes planer om veibygging og omfattende hogst i nærskogen ved Haugerud og Trosterud. Selv om disse sakene ikke var endelig avgjort ved årsskiftet, har vi oppnådd betydelige resultater. Dette er nærmere omtalt i punktene 4.1 og 4.2 under.

Felles for de to sakene er at vi har bidratt til å gjøre politikerne mer oppmerksomme på hvilken betydning Østmarkas natur- og opplevelsesverdier har for befolkningen, og at slike verdier i stor grad vil gå tapt dersom planene realiseres. Dette har skapt et engasjement og holdninger som har resultert i vedtak i tråd med våre mål.

Foruten at politikerne i Lørenskog sa nei til Dammyrveien, har byrådet i Oslo reagert positivt på et forslag om å definere en «nærskogson» i ytterkanten av Oslo kommunes skoger inn mot bebyggelsen. Formålet er å sikre titusenvis av mennesker en nærskog for rekreasjon og livskvalitet.

Som vanlig har vi også brukt en del tid på befaringer i forbindelse med planlagte hogster i Lørenskog og Rælingen, hvor det har vært stor aktivitet. Skogeiere i Oslo, Lørenskog og Rælingen må søke Regionkontor Landbruk for Lørenskog, Oslo og Rælingen (heretter kalt «landbrukskontoret») om få godkjent hogstplanene, før de kan hogge. Det betyr i praksis at hogstens påvirkning på natur- og opplevelsesverdier i stor grad avhenger av kontorets vurderinger og de krav de stiller til gjennomføringen av hogsten. Når hogstplanene er godkjent (det blir de alltid), får vi informasjon om disse og kontorets vurdering og vedtak.

Landbrukskontorets behandling av søknaden for Dammyrveien spesielt og hogstsøknader generelt, viser at de konsekvent legger avgjørende vekt på skogeierens interesser. Hensynet til friluftsliv, landskap og naturmiljø tillegges svært liten vekt. Dette skjer til tross for at markaforskriften, som regulerer skogsdriften i Osломarka, krever at det skal tas hensyn til friluftsliv, naturmiljø, landskap og kulturminner. Og til tross for at det i Kommuneplanens arealdel 2023-2035 for Lørenskog står følgende:

«Skogen og marka i kommunen skal underlegges en streng forvaltning, slik at områdene ikke forringes i verdi og at natur- og friluftsinnteressene ivaretas også for framtidige generasjoner. Særlig gjelder dette de gjenværende naturskogene (skog som ikke er flatehogd) og skog som i dag har sårbare arter eller har potensial for å bli levested for slike. Områder av særlig verdi for befolkningens naturopplevelse skal tas særlig godt vare på».

Det hadde derfor vært ønskelig at politikerne i større grad følger med på landbrukskontorets praksis når det gjelder skogbruksaker, og påser at den er i samsvar med overordnede føringer fra kommunene og relevante lover og forskrifter. Spesielt ønsker vi at det engasjementet og de holdningene politikerne i Lørenskog har vist i forbindelse med Dammyrveien, kan smitte over på andre og utvides til å gjelde skogbruksaker generelt i de tre kommunene.

4.1 Dammyrveien – en ødeleggende skogsbilvei i Østmarkas hjerte

Styremedlemmene i Østmarkas Venner (ØV) grøsset nedover ryggen da vi i juli 2022 oppdaget Losby Bruks planer om å bygge den voldsomme Dammyrveien i Østmarka. Her skulle det bygges en nesten fire kilometer lang skogsbilvei for opptil 24 meter lange og 60 tonn tunge tømmer-trailere, med parkeringsplasser, snuplasser, velteplasser og møteplasser.

Alt dette skulle skje i det vakre, kuperte og inngrepsfrie området øst for Elvåga.

*Losby Bruk har søkt om å bygge en svær skogsvei i dette nærmest uberørte området øst for Elvåga.
Foto: Lars Lindland.*

ØV gjorde Dammyrveien til tema i kommunevalget høsten 2023. Organisasjonen spurte de politiske partiene i Lørenskog om deres mening i saken, og da viste det seg at fem partier – Miljøpartiet de Grønne (MDG), Sosialistisk Venstreparti (SV), Rødt, Venstre (V) og Kristelig Folkeparti (KrF) – allerede hadde bestemt seg for å stemme imot veibyggingen. Arbeiderpartiet (Ap) og Høyre (H) ville ikke ta standpunkt før kommunens administrasjon hadde lagd en saksutredning til den kommende politiske behandlingen.

I 2024 var kampen mot Dammyrveien vår aller viktigste sak, og vi nedla et stort og mangfoldig arbeid for å få stanset planene. Vi arrangerte blant annet et viktig informasjonsmøte på Skullerudstua 14. februar. Møtet fikk oss til å forstå at kampen mot Dammyrveien kom til å bli lang, men også at den kunne vinnes. Møtet markerte starten på årets kamp og er nærmere omtalt under årsberetningens kapittel 7.

Sommeren 2023 gjennomførte Norskog en kartlegging av naturverdier på Losby Bruks skogeiendom. Formålet var å revidere porteføljen av nøkkelbiotoper på eiendommen. Rapporten fra arbeidet forelå i februar 2024, og vi reagerte sterkt på deler av innholdet.

I midten av april oversendte ØV derfor et notat til Lørenskog kommune, der vi påviste at Losby Bruks kartlegging av naturverdiene i området rundt Dammyrveien underkommuniserte store naturverdier. Vi dokumenterte blant annet at hele området rundt Dammyrveien har store naturverdier spesielt knyttet til gammel granskog, men det er også svært verdifulle områder med furu.

ØV påviste dessuten mange truede arter, særlig i områdene ved Purkemyrene, Musehogget og fra Nilsåsen til Garfangåsen. Disse områdene kvalifiserer for å bli definert som naturtyper og burde derfor også vært utpekt som nøkkelbiotoper.

Norskog og Losby Bruk hadde heller ikke kartlagt dyre- og fuglelivet i området. En av Osloomarkas største tiurleiker ligger kloss inntil den planlagte veien og står i fare for å bli ødelagt av veiprojektet.

I samarbeid med NOA satte vi i gang en folkelig mobilisering i form av en underskriftskampanje som ble undertegnet av mer enn 8400 personer. Aldri har det vært lettere å samle underskrifter! Befolkningen slo bokstavelig talt ring om Østmarka. Underskriftene ble overlevert politikerne i Lørenskog på et folkemøte på Solheim skole i Lørenskog 24. april, to dager etter at det ble kjent at kommunedirektøren gikk inn for å tillate det største inngrepet i Østmarka på mange tiår. Både ØV og NOA reagerte med kritikk og påpekte at kommunedirektørens saksframlegg la ensidig vekt på de delene av lovverket som var til skogeiers fordel, mens hensynet til naturen og friluftslivet ble nærmest ignorert.

Det var Lørenskog Venstre som inviterte til folkemøtet, som blant annet viste at Høyre og Arbeiderpartiet i Lørenskog ennå ikke hadde bestemt seg. Men flere andre partier var kritiske: Både Partiet Sentrum, MDG, Rødt, SV, KrF og V ville heller sende saken i retur og kreve en reguleringsplan. Mange sperret øynene opp da Venstres stortingsrepresentant Ola Elvestuen påpekte en absurditet: Hvis du vil lage ny skiløype i Osloomarka, må du lage reguleringsplan. Men kravet gjelder ikke for skogsbilveier – som den omstridte Dammyrveien!

Den politiske behandlingen i Lørenskog begynte for alvor da kommunens utvalg for miljø, samferdsel og tekniske saker behandlet saken torsdag 2. mai; da stemte sju av de ni politikerne i utvalget mot veiplanene. Kommunestyremøtet 15. mai endte med at hele 38 av 47 representanter sa «nei» til Dammyrveien. Befolkningens bønn om å skåne Marka, ble hørt. Bare Sp og Frp stemte for veien.

Knut Berg (H) åpnet kommunestyrets debatt med å fortelle at dette hadde vært en vanskelig sak som partiet hadde vurdert nøye. Hensynet til næringsinteresser var veid opp mot hensynet til natur og miljø, fortalte han – og presiserte at Losby Bruk AS har rett til å foreta skogsdrift i Marka. Men:

– Den omsøkte veien vil utgjøre et stort inngrep i et kupert område av Østmarka, med kraftige skjæringer og store fyllinger, noe som er godt dokumentert i søknaden. Slik veien er prosjektert, vil den bygge ned blåmerkete stier og skiløyper. Lørenskog Høyre har etter grundig vurdering kommet til at å anlegge en skogsbilvei i dette området, er et for stort irreversibelt inngrep, og at vi derfor vil avslå søknaden, sa Berg.

Losby Bruk reagerte med å klage på vedtaket, men da kommunestyret behandlet klagesaken onsdag 18. september viste det seg at klagen ikke hadde gjort inntrykk: Kommunestyret stod fortsatt like sterkt imot Dammyrveien som da Losby Bruks veisøknad ble avvist under den første behandlingen i mai. Politikerne vedtok også en tilføyelse som understreket kommunens prioritering av naturen og friluftslivet.

«Den omsøkte landbruksvei ligger i et område i Østmarka som er fritt for synlige inngrep og utgjør et verdifullt friluftsområde. Søknaden må også vurderes mot markaloven.

Strategi for naturmangfold i Lørenskog kommune legger til grunn at i Lørenskog, der store deler av kommunen ligger innenfor marka, er markaloven og markaforskriften viktige for å ivareta

Knut Berg (H) mottok i april en bunke med ca. 8400 underskrifter mot Dammyrveien, fordi han er leder for Lørenskog kommunes utvalg for miljø, samferdsel og tekniske saker. Foto: Bjarne Røsjø

naturmangfold og friluftsliv. Natur og friluftshensyn er styrende for praktiseringen av markaloven og gis forrang over annen bærekraftig bruk».

– Lørenskog kommune har avslått søknaden om landbruksvei på et helhetlig grunnlag hvor natur- og friluftshensyn er veid opp mot de inngrepene en irreversibel vei vil innebære, tilføyde utvalgsleder Knut Berg da han la fram saken.

Dette tilleggsforslaget ble til slutt vedtatt med stort flertall og lagt til det opprinnelige vedtaket.

Den kommunale saksbehandlingen har hele tiden vært utført av det felleskommunale Regionkontor landbruk, som har fått delegert ansvaret for å behandle skog- og jordbrukssaker for Oslo, Rælingen og Lørenskog. Landbrukskontoret sendte Dammyrveien-saken over til Statsforvalteren fem dager etter at kommunestyret i september hadde behandlet klagen. Brevet fra Landbrukskontoret gjenga kun kommunestyrets vedtak som avviste veisøknaden fra Losby Bruk.

I tillegg sendte landbrukskontoret kopier av tidligere dokumenter i saken; blant annet en rekke høringsuttalelser fra privatpersoner og organisasjoner som har protestert mot planene om å bygge den massive Dammyrveien øst for Elvåga.

ØV reagerte på at kommundirektøren ikke la to pinner i kors for å understøtte kommunestyrets vedtak. Foreningen skrev derfor et brev til Statsforvalteren der vi blant annet påpekte en rekke feil og svakheter i landbrukskontorets framstilling av saken. Dessuten at kommunestyret i to omganger hadde fattet klare vedtak om at hensynet til landskap, natur og friluftsliv i denne saken veier så tungt at bygging av veinlegget må avslås. Videre framhevet vi at Dammyrveien kunne bli en prøvestein på om det lokalpolitiske skjønnet i kommunestyret i det hele tatt blir tillagt vekt i slike saker:

– Om ikke hensynet til landskap, natur og friluftsliv tillegges avgjørende vekt i denne saken, finnes det ingen saker hvor disse verdiene kan vinne frem når søknader om veinlegg behandles etter landbruksveiforskriften, skrev vi i brevet til Statsforvalteren.

Ved årsskiftet lå klagesaken fortsatt til behandling hos Statsforvalteren, men 14. februar 2025 kom sjokket: Statsforvalteren ga Losby Bruk tillatelse til å bygge Dammyrveien og poengterte at dette var en endelig avgjørelse.

ØV har bestemt seg for å snu alle steiner for å finne en måte å stanse bygging av Dammyrveien på, og flere Lørenskog-politikere tenker i liknende baner. ØV vil i første omgang sende en klage til Sivilombudet og be om at anleggsarbeidet ikke starter opp mens behandlingen pågår. Se for øvrig en egen artikkel om saken i Nytt fra Østmarka nr. 1/2025 – som du nå holder i hånden.

4.2 Hogst i Oslos nærskoger

Den eneste, men til gjengjeld svært arbeidskrevende, hogstsaken i Oslo har handlet om nærskogen ved Haugerud og Trosterud. Som en konsekvens av dette, ble det i oktober framsatt et forslag om å definere en «nærskogsone» i kommunen.

Hogstplaner i nærskogen ved Haugerud og Trosterud

BYM presenterte i desember 2023 hogstplaner for 2024-2025 hvor etaten blant annet planla hogst og veiutbygging i Haugerud/Trosterud-området. ØV sendte en kritisk uttalelse i januar 2024 og ba om en befaring. I juni ble det opprettet en lokal aksjonsgruppe bestående av folk fra ulike borettslag, velforeninger og speiderne med mer. De skrev et åpent brev til byråden i slutten av juni, som fikk ballen til å rulle. I tillegg samlet de inn underskrifter til et opprop og et innbyggerforslag hvor de ba byråd for miljø og samferdsel, Marit Veia (V), innstendig om å stoppe hogstplanene:

- La oss bevare nærskogen! Stans hogstplanene for Larsbråten i Østmarka.
- Stans byggingen av snu- og velteplass for tømmer og oppgradering av skogsveien.

I august gjennomførte BYM en befaring med blant annet aksjonsgruppa, ØV, politiske partier og andre lokale aktører samt Statsforvalteren og landbrukskontoret. Det var stor motstand mot planene, som omfattet oppgradering av skogsbilvei og etablering av snu- og velteplass på et viktig område for friluftslivet. Etter befaringen og etter at byråden hadde vært i området sammen med BYM, inviterte også miljø- og samferdselsutvalget i bystyret til en større befaring i oktober sammen med aksjonsgruppa, hvor også ØV med flere andre deltok. Det ble stilt spørsmål om Flerbruksplanen for Oslo kommunes skoger burde revideres før BYM satte i gang med hogster og veibygging i nærskogene til boligområdene. Det ble avtalt at etaten skulle revidere hogstplanen. I skrivende stund er hogstplanen nedskalert, og det vil ikke bli tatt stilling til snu- og velteplass før Flerbruksplanen er sendt på høring og behandlet i bystyret i 2025.

Samferdsels- og miljøutvalget i Oslo behandlet også innbyggerforslaget i januar 2025, etter at saken ble utsatt høsten 2024 i påvente av en revidert hogstplan. Oppropet fikk ikke flertall, kun fire stemmer fra MDG, SV og R. I stedet ba utvalget byrådet sikre bred involvering i behandlingen av

Befaringen med miljøbyråd Marit Vea, Samferdsel- og miljøutvalget, Aksjonsgruppa, BYM og ØV. Foto: Espen Bratlie

Flerbruksplanen og at den sendes bredt ut på høring til alle bydelene og natur- og friluftslivsorganisasjoner.

Etablering av nærskogsone

Sammen med Lillomarkas Venner og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) sendte vi i midten av oktober et forslag til byrådet om å etablere en nærskogsone i ytterkanten av Oslo kommunes skoger. Formålet er å sikre titusenvis av mennesker en nærskog for rekreasjon og naturoplevelser, noe som har positiv effekt på både fysisk og psykisk helse. Her skal det tilstrebes et forutsigbart skogbilde over tid, hvor det ikke utføres kommersiell hogst, kun meget forsiktig skjøtsel for å fremme rekreasjonsverdier og naturmangfold.

Avgrensning av nærskogsonen kan avklares gjennom innspill fra beboere, borettslag, bydelsutvalg, velforeninger, brukere blant skoler, barnehager, osv. Dessuten bør det foretas en registrering av dagens bruk og nytteverdi.

Bakgrunnen for forslaget er i første rekke de sterke reaksjonene mot den planlagte hogsten ved Haugerud og Trosterud, men også sterke reaksjoner tidligere mot hogst eller planer om hogst i nærskogene på Dalsåsen og Stallerudåsen, og i Nøklevannskogen mellom Ulsrudvann og Nøklevann. Disse reaksjonene har vist hvor verdifull nærskogen er for daglige småturer, for aktiviteter i skolesammenheng og for barnehager som bruker nærskogen som trygge utfartssteder, fri for trafikk.

Allerede i slutten av oktober fikk vi svar fra miljøbyråd Marit Vea. Hun opplyste at BYM var bedt om å vurdere om det kunne være hensiktsmessig å definere en slik sone i den nye Flerbruksplanen for Oslo kommunes skoger som er under arbeid.

På bakgrunn av dette inviterte etaten de tre organisasjonene som lanserte forslaget om nærskogsone, til et møte på Rustadsaga 27. november der utformingen av nærskogsonen og nærskogskjøtsel ble diskutert. Dessuten var det befarung i tidligere hogstområder på Dalsåsen og på Stallerudåsen for å diskutere skjøtselsbehov. Noen dager etter møtet fikk de tre organisasjonene tilsendt et utkast fra BYM til retningslinjer for skogskjøtsel i nærskogene som eies av kommunen, samt forslag til områdeavgrensning for nærskogsonen i Oslo kommunes skoger (i de ulike markene). Samtidig ble organisasjonene bedt om å komme med innspill til retningslinjer og områdeavgrensning. Fristen var allerede 11. desember!

Vi støtter mye av BYMs forslag til geografisk avgrensning av nærskogsonen i Østmarka. Men vi mener at hele området vest for Lutvann, Nøkle vann og Ljanselva bør defineres som nærskogsone, inkludert Nøkle vannskogen som etaten hadde utelatt. I nord er det områder ved Grønlihytta og Ellingsrud som bør inkluderes, og øst for Ljanselvassdraget bør deler av eller hele St. Hansåsen vurderes innlemmet. I området ved Dal-Brenna synes vi den foreslåtte sonen er for smal og ber om at den utvides mot øst til veien fra Skullerud mot Grønmo.

Ikke overraskende er vårt forslag til skjøtsel mer restriktivt enn BYMs. Gitt intensjonen med forslaget om å etablere nærskogsonen, ønsker vi i utgangspunktet at skogen skal få utvikle seg fritt, slik at trærne kan bli gamle. Hogst bør bare foretas dersom liv og helse er truet, for eksempel av fallende trær, eller som forsiktig skjøtsel, for eksempel tynning av tette, plantede bestand samt forsiktig rydding av stier. Eventuell hogst/skjøtsel skal alltid skje i samråd med beboerne.

Fysiske inngrep som anleggelse eller utvidelser av skogsbilveier, anleggelse av snu- og velteplasser med mer i forbindelse med skogsdrift/skjøtsel skal ikke tillates i nærskogsonen. Omfanget av eventuell skjøtsel skal tilpasses slik at det ikke blir nødvendig med ytterligere fysiske inngrep, eller kjøring av store lastbærere og hogstmaskiner i terrenget.

4.3 Hogster i Lørenskog og Rælingen

Det har foregått svært omfattende hogst i denne delen av Østmarka i 2024. Totalt har vi fått informasjon om 61 godkjente hogster med et samlet areal på 1207 dekar, det vil si 1,2 kvadratkilometer. Av disse er 40 flatehogster med et samlet areal på 679 dekar, som tilsvarer arealet av 95 fotballbaner. I de øvrige hogstene er det benyttet lukkede hogstformer, det vil si at det står igjen mer enn 15 trær per dekar eller at hogstflatene er under to dekar.

Losby Bruk, som eier skog både i Lørenskog og Rælingen, står for 35 av hogstene. Samlet areal for disse er 723 dekar, det vil si 60 prosent av samlet hogstareal i de to kommunene. Men det er verdt å merke seg at selskapet sto for 18 av de 21 lukkede hogstene.

Lørenskog

Samlet areal for de 27 godkjente hogstene i Lørenskog er 483 dekar. Av dette er 218 dekar på Losby Bruks eiendom, og det omfatter 12 hogster: én på Linfjellet, tre på østsiden av Losbydalen, sju på østsiden av Losbyvassdraget og én ved begynnelsen på Bjonnebetveien. De øvrige hogstene i Lørenskog er fordelt på fire eiendommer.

Klage på hogster ved Knuttjernveien og Mariholtøypa

En av disse eiendommene er Søndre Hauger gård, som i begynnelsen av oktober fikk godkjent søknad om sju hogster med et samlet areal på 123 dekar langs og i nærheten av Knuttjernveien og Mariholtøypa. Med unntak av plukkhogst i et lite område, skal det benyttes flatehogst.

Dette er et meget viktig friluftslivsområde for store befolkningsgrupper i Oslo øst og Lørenskog, og det er nærskogen for beboerne på Røykås og Vallerud. De planlagte hogstene vil få svært negative

*En av flatehogstene til Søndre Hauger, gjennomført én uke før klagefristen gikk ut.
Foto: Øyvind Pettersen.*

konsekvenser for friluftslivet. Blant annet skal det flatehogges 22 dekar i og tett inntil den svært mye brukte blåmerkete stien langs østsiden av fri-Elvåga. Dessuten har landbrukskontoret stilt som betingelse at det ikke tillates vinterdrift på arealene som sogner til Mariholtløypa. Konsekvensene av det kunne vi se allerede én uke før klagefristen gikk ut; da var en av hogstene gjennomført(!), med store kjøreskader som resultat. Samtidig hadde det også blitt hogd i Obos-skogen vis-a-vis, og der så det ut som en slagmark (dette er nærmere omtalt under).

To av hogstene omfatter skog som er henholdsvis 91 – 101 og 96 – 126 år gammel og således viktig for utvikling av biologisk mangfold. Vi har grunn til å tro at det er mer enn 20 år siden det sist ble gjennomført en miljøregistrering på eiendommen. Derfor er det uakseptabelt å hogge i den gamle skogen før det er foretatt en ny registrering.

Vi fant det derfor nødvendig å klage på vedtaket om å godkjenne hogstene. Samtidig ba vi om at klagen ble gitt oppsettende virkning slik at disse hogstene ikke blir igangsatt mens Statsforvalteren behandler klagen. Dessuten ba vi om at det

- ikke skulle tillates noen form for hogst ved stien langs østsiden av fri-Elvåga
- ikke skulle tillates hogst i den eldste skogen før det var foretatt en miljøregistrering
- for øvrig kun skulle benyttes lukkede hogstformer og at naturskog skulle bevares
- måtte stilles krav om vinterdrift ved alle hogstene for å unngå ytterligere terrengskader

Klagen ble sendt i slutten av oktober, og saken er fortsatt til behandling ved landbrukskontoret når dette skrives.

Øvrige hogstsøknader i Lørenskog

De til sammen åtte hogstene som ikke er omtalt over, er flatehogster ved den nordlige kanten av Østmarka. Tre er like sør for Store Dalbakk, tre er langs Østbyveien og ved Østbyputten. De to siste er i området vest for Kopleddalen og nord for Østbyåsen. Vi valgte å sende merknader – men ikke formelle klager – til landbrukskontoret vedrørende de godkjente hogstene i de to sistnevnte områdene.

Hogst i Obos-skogen

I slutten av mai 2023 godkjente landbrukskontoret søknader om seks flatehogster på til sammen 100 dekar samt en småflate-/gjennomhogst på 15 dekar på og omkring Langåsen, det vil si på vestsiden av Mariholtløypa. Det er Obos som eier skogen her, og som nevnt i omtalen av hogstplanene til Søndre Hauger gård, er dette et svært mye brukt friluftslivsområde.

Søknadene ble godkjent til tross for sterke innvendinger fra NOA og ØV og sterke reaksjoner blant beboerne på Vallerud og Røykås. Dessuten viet Romerikes Blad en helside i papiravisen til protestene, og avisen hadde også leserinnlegg mot planene.

Foruten at all flatehogsten ville gjøre området til dels uframkommelig etterpå, og opplevelseskvalitetene ville bli kraftig redusert, reagerte vi på at landbrukskontoret stilte krav om at «Hogst og utkjøring skal gjøres utenfor skisesongen, og med gode kjøreforhold, for å unngå unødige kjøreskader». Vi fryktet at dette tvert imot ville resultere i omfattende kjøreskader i terrenget. Men kontoret mente det var viktigere å unngå at skiløypene ble ødelagt mens hogsten pågikk.

Dessverre fikk vi rett! Mesteparten av hogsten ble gjennomført høsten '24, og resultatet er at store deler av Obos-skogen er blitt så rasert med dype kjøreskader på kryss og tvers og hogstavfall at det til dels er uframkommelig der. Til tross for dette har landbrukskontoret stilt som betingelse for Søndre Haugers planlagte hogster at det ikke skal foregå vinterdrift på arealene som sogner til Mariholtløypa.

For øvrig har vi registrert ved befaring på hogstflatene at det også er hogd i bestand som det ikke var søkt om hogsttillatelse for. Ved henvendelse til landbrukskontoret har vi fått opplyst at dette kun dreier seg om tynningshogst, som ikke er søknadspliktig. Etter vår oppfatning er begrepet «tynning» strukket vel langt; det er *svært* tynt med trær som står igjen ...

Rælingen

Samlet areal for de 34 godkjente hogstene i Rælingen er 724 dekar. Av dette er 23 hogster med et samlet areal på 505 dekar på Losby Bruks eiendom. De øvrige hogstene er fordelt på fire eiendommer. Vi fant det nødvendig å klage på flere av hogstene i Rælingen, den første allerede i januar.

Klage på hogst ved Skurvåsen

I løpet av januar godkjente landbrukskontoret flere søknader fra Losby Bruk om hogst i området Djupdalen – Badstudalen – Ramstadsjøen. En av disse er en 77 dekar stor småflate-/gjennomhogst ved Skurvåsen rett sør for Ramstadslottet naturreservat. Hogsten ble godkjent under visse forutsetninger, hvorav to gjelder biologiske verdier.

Ved en befaring i området registrerte vi at det hadde preg av naturskog og ikke var påvirket av moderne hogstformer, noe som er en skogtype det blir stadig mindre av i Østmarka. Området har

Slik så det ut etter at milliardkonsernet OBOS hadde hugget skogen sin. Foto: Øyvind Pettersen.

et stort potensial for å utvikle en større artsriktighet, med allerede noen vindfall og læger. Vi besluttet derfor å klage på vedtaket om å tillate hogst her, og vi ba om at klagen ble gitt oppsettende virkning.

Som alternativ til hogst, foreslo vi at området inkluderes i Ramstadslottet naturreservat under ordningen *frivillig vern*. Dersom klagen ikke ble tatt til følge, anmodet vi om at det måtte utvises ekstra varsomhet i kantsonen mot naturreservatet, og at kantsonen mot Ramstadsjøen ikke måtte røres.

Landbrukskontoret hevdet i sin vurdering av klagen at hensynet til naturverdier i hogstområdet vil bli tilstrekkelig ivarettatt gjennom den planlagte hogstformen, forutsetningene knyttet til hogsttillatelsen samt krav og føringer i relevante lover, forskrifter og PEFC skogstandard. Landbrukskontoret, og deretter Statsforvalteren, mente derfor at det ikke var grunn til å endre det opprinnelige vedtaket, og klagen ble ikke tatt til følge.

Klage på hogster i Splinteråsen

Allerede i slutten av mars dukket det opp nye hogstplaner som vi besluttet å klage på. Da godkjente landbrukskontoret en søknad om to flatehogster på henholdsvis 26 og 20 dekar i Splinteråsen ved Fjellstad i Rælingen. Flatene grenser til hverandre, og skogen er mellom 86 og 106 år gammel.

Klagen ble sendt etter at vi hadde foretatt en befaring på Splinteråsen, og begrunnet med hensynet til både naturverdier og friluftsliv. Skogen på den største flaten framstod som naturskog med stort

potensial for et rikt biologisk mangfold, og området må derfor befares av en biolog for å kartlegge naturverdiene. Deretter må eventuell hogst kun skje ved forsiktig plukkhogst. I skogen på den andre flaten mente vi at det må benyttes forsiktig gjennomhogst.

Ved befaringen fikk vi inntrykk av at Splinteråsen er et svært mye brukt nærskogområde for beboerne på Fjellstadfeltet, noe som knapt var omtalt i landbrukskontorets vurdering av hogstene. Også av den grunn må det ved eventuell hogst i området benyttes mer skånsomme, lukkede hogstformer.

Vi sendte klagen til landbrukskontoret 8. april og ba om oppsettende virkning. Når dette skrives i februar 2025, har vi fortsatt ikke fått noe svar – tross en purring 21. august. Det er åpenbart en vanskelig sak for landbruksmyndighetene.

Klager på omfattende hogstplaner mellom Blystadlia og Bjønnåsen

Fellesferien var ennå ikke forbi da vi i slutten av juli mottok kopi av landbrukskontorets godkjenning av ni hogster i området mellom Blystadlia og Bjønnåsen. På bakgrunn av kartene som fulgte hogstsøknadene, ante det oss at det var planlagt enda flere hogster i området. Og ganske riktig, i midten av september ble vi informert om at det var godkjent ytterligere seks hogster i det samme området. Samlet areal for de 15 hogstene er 245 dekar.

Området det skal hogges i, er nærskogen til mange mennesker og dessuten et mye brukt turområde for store befolkningsgrupper i Rælingen, Lillestrøm og Lørenskog. Det er åpenbart at de omfattende hogstene vil endre landskapets karakter og dermed redusere opplevelsesverdiene. Dessuten kan hogstavfall og kjøreskader gjøre området uframkommelig i flere år framover.

Etter vår oppfatning er de godkjente hogstplanene i strid med markaforskriften som regulerer skogbruket i Osloområdet, og den såkalte PEFC skogstandard som Losby Bruk er sertifisert etter. Vi endte derfor med å sende to klager på planene, og vi ba om at hver av dem ble gitt oppsettende virkning.

Den første klagen gjaldt hogstene som ble godkjent i juli. Det dreier seg om tre flatehogster som grenser til hverandre, med et samlet areal på 50 dekar. Dessuten seks lukkede hogster med et samlet areal på 76 dekar. Vi klaget på vedtaket om å tillate flatehogst, og ba om at det i stedet blir benyttet mer skånsomme, lukkede hogstformer. Videre ba vi om at det ble stilt krav om vinterdrift for å redusere omfanget av terrengskader.

I midten av september godkjente landbrukskontoret ytterligere seks hogster i det samme området. Samlet areal for disse er 119 dekar. Hogstformen er gruppehogst, det vil si hogst av små grupper eller små flater, fra noen hundre kvadratmeter og opp til cirka to dekar. To av hogstene omfattet skog som er henholdsvis 100 og 110 år gammel.

Vi besluttet å klage på vedtaket for fem av disse hogstene. I klagen påpekte vi at hogstsøknadene og landbrukskontorets saksbehandling manglet opplysninger om og vurderinger av alternative hogstformer, konsekvenser for friluftslivet og biologiske verdier i området. Dessuten påpekte vi at de samlede konsekvensene for friluftslivet av disse hogstene og de som var godkjent tidligere, ville bli uakseptable.

Klagen ble sendt i begynnelsen av oktober, og samme dag mottok vi kopi av landbrukskontorets oversendelse av den første klagen til Statsforvalteren. Kontoret ga oss ikke medhold på noen punkter. De mente at skogen som skal flatehogges, ikke er egnet for lukkede hogster og at flatene ikke er spesielt store. Dessuten at hogstene ikke vil medføre en *vesentlig* ulempe for friluftslivet, –

Et parti fra nærskogen mellom Blystadlia og Bjønnåsen før hogsten gjennomføres. Foto: Øyvind Pettersen

de hadde jo stilt krav om at «Eventuelle sjenerende kjøreskader og hogstavfall på sti og vei skal rettes/fjernes snarest mulig etter hogst». Men det sto ikke noe om kjøreskader og avfall utenfor stiene.

Den 21. oktober hadde Romerikes Blad et større oppslag om hogstplanene, der både skogbruksjefen ved landbrukskontoret, skogsjefen hos Losby Bruk og ØVs nestleder ble intervjuet. En uke senere informerte skogbrukssjefen om at de to klagen var gitt oppsettende virkning. Det sikret at hogstene ikke kunne starte før klagen var ferdigbehandlet av Statsforvalteren. Beslutningen ble begrunnet med at sakene har stor prinsipiell betydning fordi hogstene skal foregå i et svært viktig friluftsområde.

Men akk, den 18. november kom beskjeden om at Statsforvalteren ikke tok vår første klage til følge. De sluttet seg til landbrukskontorets vurderinger av de tre flatehogstene og konkluderte med at «Hensynet til friluftslivet, landskapsbildet og naturopplevelsen er tilstrekkelig ivarettatt gjennom hogstvedtakene». Og mens dette skrives, får vi kopi av landbrukskontorets oversendelse av den andre klagen til Statsforvalteren. Kontoret gir oss selvfølgelig ikke medhold på noen punkter.

Øvrige hogstsøknader i Rælingen

I tillegg til hogstene som er omtalt foran, fikk vi melding om hogster i tre områder i kommunen: to flatehogster på til sammen 29 dekar ved Vestegardsletta, helt i kanten av Marka. Dessuten tre hogster på til sammen 68 dekar sør og øst for Fellemyra, der skogen er mellom 101 og 126 år gammel. Det aller meste skal tas ut med frøtrestillings- og selektiv hogst, det vil si lukkede hogstformer.

Det tredje området er sør og øst for Merratjerna, på grensen til den nordligste delen av nasjonalparken. Der er det godkjent tre flatehogster på til sammen 76 dekar i skog som er 106 – 116 år gammel. Etter å ha befart området, sendte vi sammen med NOA merknader til landbrukskontoret vedrørende disse hogstene. Vi påpekte at det ikke er drevet flatehogst der, men kun plukkhogst. Derfor framstår det nå som naturskog med ekstra gamle furuer på høydedragene. Ved eventuell hogst må det kun benyttes skånsomme, lukkede hogstformer.

Kjøreskader etter hogst i Brudalen

Brudalsveien fra Marikollen til Ramstadsjøen har i flere år vært en omstridt trasé, ettersom den brukes til utkjøring av tømmer og samtidig er en mye benyttet turvei. I forbindelse med planene om oppdemming av Fjerdingsbyputten for å forsyne alpinanlegget i Marikollen med vann til produksjon av kunstsne, har det også versert planer om å ruste opp veien til skogsbilvei klasse 3. Foreløpig er intet endelig avgjort for noen av disse prosjektene.

Men tømmerhogst langs Brudalen høsten 2022 endret standarden på veien dramatisk til det verre. ØV sendte i 2023 et skarpt brev til landbrukskontoret og forlangte at kjøresporene skulle utbedres. Dette ble omsider gjort i slutten av juni, men det var så dårlig utført at turveien fortsatt framsto som ganske ødelagt.

Status ved utgangen av 2024 er at veien fortsatt framstår som svært ødelagt. Rælingen Friluftsråd, hvor ØV er representert, har engasjert seg i saken. Men til tross for flere forsøk på å få de ansvarlige på banen, er traseen fortsatt svært ødelagt. Tilliten til Viken Skog, som administrerte hogstene og den mislykte reparasjonen av skadene, er alvorlig svekket. Vi må dessverre si at landbrukskontoret heller ikke her har etterlevd sitt kontrollansvar. ØV erfarer at skogeier i denne saken overlot til Viken Skog å betale for oppretting av kjøreskadene. Dette ble utført så elendig at vi klaget på arbeidet, men Viken anså seg ferdig med saken. I siste omgang er det skogeiers ansvar at terrengskader etter hogst blir reparert, og vi vil heretter etterspørre dette når tillatelse til hogst bli gitt.

4.4 Skogbrukssaker i Enebakk

Når det gjelder hogster i Enebakk-delen av Østmarka, har vi ikke etablert de samme rutinene som i Oslo, Lørenskog og Rælingen for å bli varslet om godkjente hogstplaner. Dermed er det vanskelig for oss å reagere før hogstene er gjennomført.

Men hovedutfordringen er at store deler av skogen i Enebakk ikke omfattes av markaforskriften. Det skyldes at virkeområdet for forskriften dessverre ble «harmonisert» med markagrensa som brukes i markaloven, da forskriften ble revidert for noen år siden. For Østmarkas del innebar det at store deler av randsonen i Enebakk – fra Bindingsvann i vest via Ekebergdalen til Flateby i nord – ble liggende utenfor grensen. I praksis betyr det at skogeierne ikke behøver å søke om tillatelse til å hogge her, og at det ikke er begrensninger med hensyn til størrelsen på hogstflater eller særskilte krav om å ta hensyn til natur- og opplevelsesverdier. Konsekvensene av dette er allerede blitt mange og svært synlige.

Oppgradering av vintervei Vestre Veng – Kaffebanken

Veiplaner får vi imidlertid informasjon om før de blir realisert; i desember 2023 fikk vi tilsendt planene for oppgradering av den gamle vinterveien mellom Vestre Veng og Kaffebanken til helårs skogsbilvei.

Veien er 3,3 km lang, og om lag halvparten er innenfor markagrensa. På bakgrunn av arbeidene som ble beskrevet, ba vi om at det ble foretatt en befaring langs traseen før vi ga en tilbakemelding om planene. Den ble gjennomført i mars 2024 sammen med skogbrukssjefen i kommunen og en representant for grunneierne.

Slik så det ut i Brudalen i juli 2023. Foto: Bjarne Røsjø.

Vi observerte at det er behov for å styrke bæreevnen, og at byggingen av den nye veien i utgangspunktet ikke burde innebære vesentlige inngrep. Men ifølge planene skulle det utføres omfattende sprengningsarbeider for å få masser til bærelaget. Dette ville i så fall resultere i flere høye fjellskjæringer og at en kolle ble utradert. Dessuten var det planlagt flere snu-, møte- og velteplasser som ville kreve mye areal.

I vår tilbakemelding ba vi om at det må benyttes tilkjørte steinmasser til bærelaget og at sprengningsarbeider blir redusert til et absolutt minimum for å unngå skjæringer. Dessuten ba vi om at snu- og møteplasser forsøkes samlokalisert og ses i sammenheng med plasseringen av velteplasser.

Kommunens vedtak kom allerede i midten av april, og det var i hovedsak i tråd med vår uttalelse: Masser til nytt bærelag og slitelag på veien kan ikke løses ved uttak av stein langs traseen, og et større masseuttak ved veien (dvs. å fjerne en mindre kolle) godkjennes ikke.

5 Plansaker

På plansida har året vært travelt. Vi har blant annet gitt grundige høringsuttalelser til 13 ulike lokale planer og saker, i all hovedsak i Oslo og Rælingen. Det er gledelig at vi blir lyttet til i flere av sakene og kan utgjøre en forskjell for naturen og det enkle friluftslivet.

Regional planstrategi for Akershus (2024 – 2028)

Våren 2024 ga vi innspill til et høringsforslag fra Akershus fylkeskommune til Regional planstrategi. ØV mente at kommunene har et stort ansvar for å forvalte arealene på en fornuftig måte på vegne av de 1,5 millioner menneskene som bor i området. Marka har en direkte betydning for mange av delmålene i strategien. Vi foreslo at fylkeskommunen burde legge føringer for kommunene om følgende:

- må sette konkrete mål for vern/bevaring av natur innen hovedøkosystemene
- må kartlegge naturmangfoldet (rødlista arter og naturtyper) i all naturskog
- bør vedta enda mer tydelige og bindende føringer i arealplanen
- bør sette mål for restaurering av natur, inkludert skog som er flatehogd

Innspill til kartlegging av regionale friluftslivsområder

I august 2024 ba Miljødirektoratet om innspill til et høringsnotat om kartlegging av regionale friluftslivsområder. Disse områdene kjennetegnes ved at de ofte går på tvers av kommunegrenser, og at kommunene derfor samarbeider om forvaltningen av områdene. Det betyr også at en stor andel av de besøkende kommer fra andre kommuner enn vertskommunen.

Direktoratet framhevet at en konsekvens av å dele opp større sammenhengende friluftslivsområder når de skal verdsettes, er at ulike delområder kan få ulik verdi. Dette kan være uheldig hvis nettopp det at området er stort og sammenhengende, er en vesentlig kvalitet ved området. Miljødirektoratet spurte også om Marka bør være en egen områdetype.

ØV mente at Marka som følge av markaloven automatisk bør være en egen områdetype og gis verdien «Svært verdifullt friluftslivsområde». Dette tilsier at alt areal innfor markagrensa gis verdien A, og vi mente at dette er i tråd med lovens formål. Vi pekte på at en stor andel av innbyggerne gir uttrykk for at en av de viktigste verdiene ved å bo i området, er nærheten til Marka. Videre viste til at de fem kommunene som forvalter Østmarkas arealer, valgte forskjellige framgangsmåter i verdsettingsarbeidet som de utførte for noen år tilbake. Verdsettingskriteriene som var utformet på nasjonalt nivå, vektla i stor grad områder med mye bruk, selv om opplevelseskvaliteter og symbolverdi i seg selv også kunne gi høy score. ØV savnet kriterier knyttet til den verdien fravær av støy gir, dvs. stillhet og ro. Høyt trykk av besøkende gir heller ikke nødvendigvis et område stor verdi, når det blikker over kan verdien for enkelte brukere bli redusert.

Innspill til Stortingsmeldinger om klima og naturmangfold

I februar 2024 ga vi innspill til de kommende stortingsmeldingene om henholdsvis naturmangfold og klima. ØV pekte på at natur- og klimakrisen henger sammen og må løses samtidig. Videre pekte vi på at vern av natur også er et klimatiltak fordi intakt natur tar opp karbondioksid. Det er viktig å stoppe bit-for-bit-ødeleggelse av norsk natur, slutte å subsidiere inngrep i natur, samt slutte å tillate inngrep i myr og våtmark. Videre pekte vi på at statsforvalterne må få tilbake sin myndighet overfor kommunene, og at kommunene må få tilbake kompetente miljøvernledere. Dessuten bør planavdelingen i Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) tilbake til KLD.

Kommunenes frihet til å forbruke natur må begrenses kraftig, mener ØV. Norge bør være et foregangsland, og internasjonalt samarbeid er nødvendig på flere områder som for eksempel ivaretagelse av trekkfuglers overvintringssteder og mellomstasjoner. Alle departementer må få ansvar for å stanse tap av naturmangfold. Det bør stilles krav, og om nødvendig gis hjelp, til kommunene slik at de bidrar i riktig retning. Dessuten er god utdanning i økosystemtjenester, og ikke minst kunnskap om verdien av intakt natur, vesentlig.

*Keiserkåpen er del av naturmangfoldet vi må ta bedre vare på – den kan du møte i Østmarka.
Foto: Tor Ødemark.*

Høring av endringer i markaloven

Sommeren 2024 sendte KLD et forslag til endringer i markaloven på høring. Målet med revisjonen er at loven skal bli enklere å forstå og bruke. Viktige tema som omfanget av og unntak fra byggeforbudet og hvordan ulike sakstyper skal behandles, blir nå klargjort og tilgjengelig direkte i markaloven.

ØV sendte en grundig høringsuttalelse og understreket at bakgrunnen for loven var at Oslomarka er landets viktigste friluftslivsområde. Hensikten er at loven skal gi Marka et sterkere vern enn området får gjennom annet lovverk. Det er første gang siden loven ble vedtatt for 15 år siden, at KLD har foreslått en del vesentlige endringer i loven. ØV mener derfor at evalueringen også burde dreid seg om hvorvidt formålet med loven er oppnådd.

For de tiltakene som utgjør de største inngrepene i Marka, foreslås det dessverre fortsatt en behandling som ikke avviker vesentlig fra tilsvarende behandling i et hvilket som helst annet område. For energianlegg (kraftledninger) går forslaget til og med motsatt vei; slike anlegg skal ikke lenger behandles i reguleringsplan etter markalovens bestemmelser, men kun etter energilovgivningen. ØV uttalte seg sterkt imot dette.

For andre inngrep som ikke bør tillates i Marka, som veier, jernbanelinjer og dammer, åpnes det fortsatt opp for at de kan etableres gjennom en reguleringsplan, eller til og med gjennom kommuneplanens arealdel, noe ØV er sterkt imot.

Behandlingen av landbruksveier er et av temaene som blir drøftet i høringsnotatet. KLDs forslag legger opp til at det skal tas mindre hensyn til vern innenfor markalovens virkeområde enn utenfor.

Med utgangspunkt i markalovens formål, må beslutningsprosessene rundt landbruksveier styrkes og ikke svekkes. ØV uttalte at landbruksveier må behandles etter markaloven på samme måte som tilsvarende inngrep for andre formål. Vi trenger en markalov med styrket vern! Ikke en svekkelse.

Utover de ovenstående kommentarene, ga ØV i hovedsak sin tilslutning til KLDs forslag til endringene i oppbygningen av markaloven og endringsforslagene i de enkelte paragrafene.

ØV uttrykte stor glede over forslaget om å tydeliggjøre kommunens plikt til å forfølge ulovligheter, og vi foreslo at denne plikten videreføres til Statsforvalteren dersom kommunen likevel ikke følger opp innenfor rimelig tid.

ØV støttet helhjertet muligheten for delegering til et områdestyre (særskilt organ) for et område vernet med hjemmel i lovens § 11. Dette muliggjør at forvaltningsansvaret for Østmarka nasjonalpark og Østmarka friluftslivsområde kan tildeles et felles områdestyre, noe vi synes er både naturlig og hensiktsmessig.

Vi foreslo også følgende:

- Arealdelen av kommuneplanen bør ikke likestilles med reguleringsplan som grunnlag for å kunne åpne for større inngrep i Marka
- Gjerder i utmark må omfattes av loven, jfr. den sterkt ferdselshindrende inngjerdingen av hele Børter-eiendommen i Enebakk
- Mulighet for kommunene til å beregne gebyr for behandling av saker etter markaloven, på samme måte som etter plan- og bygningsloven. Vi tror dette vil føre til en bedre prioritering av markasakene, inklusive oppfølging av ulovligheter.

Forslag til endringer i markaloven skal etter planen behandles i Stortinget i 2025.

5.1 Plansaker i Oslo

Detaljregulering og konsekvensutredning for Lutvann leir

Mot slutten av 2023 sendte Oslo kommune på offentlig ettersyn oppstart av detaljregulering og planprogram for Lutvann leir. Detaljreguleringen skal særlig legge til rette for økning i kontorarbeidsplasser som følge av opptrapping av Forsvarets oppgaver.

I høringsuttalelsen la ØV vekt på at Lutvann leir er omkranset av boligområder og at Østmarka er et særdeles viktig nærtur- og rekreasjonsområde for både byens og særlig bydelens befolkning. Lutvann er et viktig bade-, friluftslivs- og fiskevann med store deler av nedbørfeliet innenfor Østmarka friluftslivsområde.

ØV var meget skeptisk til forslaget om en økning på 400 parkeringsplasser under bakken, da utsprenginger i området vil kunne påvirke sprekkene i berggrunnen. Vi uttrykte bekymring for at dette kunne medføre større avrenning av forurenset overflatevann fra tette flater og i sprekker som vil kunne dreneres til Lutvann. ØV mente derfor at utvidelsen av parkeringsplasser under bakken burde begrenses.

Vi pekte også på at store trær innenfor leiren er viktige og var positive til at det var foreslått at slike må registreres og sikres bevart. Videre støttet ØV at kulturminner på Bråten innenfor leiren ble hensyntatt. Om det var aktuelt å foreslå kompensierende tiltak, foreslo ØV at utbygger kunne samarbeide med kommunen om å renovere Grønlihytta og etablere trillesti som et viktig bidrag til lokalsamfunnet og friluftslivet

Anleggsarbeidet opp til Liåsen transformatorstasjon er i gang. Foto: Helga Gunnarsdóttir

Detaljregulering Ellingsrud gård

I desember 2023 ble kunngjøring om oppstart av detaljregulering med omregulering av Ellingsrud gård i Oslo sendt på høring. Formålet med detaljreguleringen var å omregulere gården hovedsakelig til boliger, men eksisterende våningshus var foreslått regulert til spesialområde bevaring.

I høringsuttalelsen fra ØV mente vi det var viktig å beholde Ellingsrud gård med sin historie som en grønn lunge inn mot Østmarka. Dessuten vil fortsatt hestehold og hesteaktiviteter være positivt for å opprettholde kulturlandskapet og beitenes sør for gården.

Behovsplan for idrett

Behovsplan for idrett i Oslo var på høring tidlig i 2024. ØV fikk ikke planen tilsendt, men vi laget en kort høringsuttalelse. ØV mente at

- asfaltering for rulleski og landeveis sykling er uforenlig med reguleringsplanen for Grønmo
- anlegg for langrenn og skiskyting som forutsetter bruk av kunstsnø med vann fra Sølvdobla, er uforenlig med vassdragets og områdets vernestatus, jf. forskrift for Østmarka friluftslivsområde
- forslaget om rundbaneanlegg for terrengsykling på Skullerud er uforenlig med sommerbruk av området som innfallsport til Marka og nærfriluftslivsområde for befolkningen i området
- bruken av gressletta på Skullerud til start og mål for terrengsykkelritt er uforenlig med bruken av området utenom skisesongen

Detaljplan Liåsen transformatorstasjon

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sendte Statnetts detaljplan for Liåsen transformatorstasjon på høring vinteren 2024. Dette er en sak som har pågått i ti år, og som nå nærmet seg endelig avgjørelse. ØV og NOA sendte en felles høringsuttalelse. Vi reagerte meget sterkt på at NVE sendte en så stor og krevende sak med dokumenter på flere hundre sider, på

knappe fem ukers høring, inkludert påsken. På grunn av kort høringsfrist og mange andre saker ble uttalelsen i stor grad summarisk, noe vi sterkt beklaget.

Vi understreket at NVE må ta ansvar for de almene interessene og pålegge Statnett avbøtende tiltak. Av hensyn til friluftslivet og naturmiljøet er vi motstandere av inngrep i Østmarka, også de inngrep som etter markaloven har unntak fra byggeforbudet. Vi har derfor motsatt oss på det sterkeste at en enorm trafostasjon og nye kraftledninger blir anlagt i Marka. Vi understreket samtidig at vi er fornøyde med at alternativet med omfattende anlegg ved Trollvannene lenger inn i Marka er skrinlagt. Et slikt alternativ ville vært meget alvorlig for Østmarka og ville utvilsomt gitt opphav til meget store konflikter.

Vi har i tre omganger gått imot alternativ A nord på Liåsen ved Grønmo. Dette vil medføre store inngrep, bli liggende høyere i terrenget og ligge helt inntil og bli svært synlig fra Grønmo friluftspark og innfallsporten til Østmarka, og fra åsen midt imot Liåsen. Deler av hundremeterskogen på Liåsen blir ødelagt for å gi plass til trafostasjonen og sikkerhetsgjerdet. Vi beklaget derfor sterkt at det er dette alternativet som Statnett nå har fått konsesjon til å bygge.

I tidligere høringsuttalelser hadde vi en rekke innspill om avbøtende tiltak hvis alternativ A ble valgt. Oslo kommune har også påpekt at det blir svært viktig å sørge for gode avbøtende tiltak. Statnett har ikke tatt hensyn til våre eller Oslo kommunes innspill, og vi gjentok derfor disse:

Den enorme trafostasjonen vil visuelt være ødeleggende for den planlagte friluftsparken på Grønmo, og både trafoen og høyspentledningen vil skjemme utsynet fra nærområdene i Marka i området nord for Grønmo. Dette har Statnett ignorert de siste årene, og heller ikke gjort noe med til tross for pålegg fra NVE.

Vi mente at transformatorstasjonen må legges så lavt i terrenget som overhodet mulig, og gis en utforming av svært høy kvalitet. Dessuten mente vi at kraftledningene så langt som overhodet mulig må legges i bakken.

Veien til trafoen ødelegger den eneste stien fra bebyggelsen og Klemetsrud skole til Grønmo og Østmarka. Dette må NVE pålegge Statnett å finne en løsning på. Vi mente det er best med en undergang under veien.

NVE ga tillatelse til byggingen av både trafo og høyspentledninger, og det omfattende anleggsarbeidet er igangsatt.

Planprogram for Skullerud

Oslo kommune la i november 2023 fram et planprogram med veiledende plan for offentlig rom for Skullerud, Alternativ 2, for offentlig ettersyn. I høringsuttalelsen fra ØV i januar 2024 mente vi det var meget positivt at Oslo kommune tar overordnede plangrep og ikke overlater planen for området til utbygger. Vi mente imidlertid at planen legger opp til for tett utnyttelse av området, som er en stor inngangsport til Skullerud skianlegg og Østmarka. ØV uttrykte bekymring for at parkeringsforholdene skal bli forverret og at dette måtte belyses bedre i planprosessen.

Vi støttet planen om flere uterom og ideen om en Bypark med funksjoner knyttet til naturen og det uorganiserte friluftslivet i Østmarka. Vi påpekte at dette ikke måtte forveksles med et eventuelt nasjonalparksenter. Vi hadde dessuten innspill til gatenavn oppkalt etter historiske personer fra nærområdet i Østmarka, slik som Korpås-Olsens vei og Sverre M. Fjelstads vei. ØV var også bekymret for at forurenset overvann og grunnvann fra et mye tettere bebygget område enn i dag,

Her foreslo BYM å utrede en turvei, det er nå lagt på is etter innspill fra ØV. Foto: Helga Gunnarsdóttir

skal påvirke vannmiljøet i Ljanselva negativt. Dette må vies større oppmerksomhet i konsekvensutredningen.

Innspill til mulige turtraseer i Behovsplan for friluftsliv

Bymiljøetaten (BYM) ba høsten 2024 om innspill til utredning av mulige turtraseer i Østmarka i forbindelse med Behovsplan for friluftsliv, parker og nærnatur. De skisserer omfattende planer, særlig i Østmarka nord.

ØV støttet ikke utredning av en sammenhengende rundløype mellom Lindeberg og Haugerud. Bakgrunnen er at det vil føre til meget store naturinngrep. Vi foreslo i stedet at det utredes a) en smal trillesti fra Lindeberg til Grønlihytta og b) en tilsvarende fra Lindebergåsen/Ole Reistads vei til Lutvann.

ØV uttrykte forståelse for behovet for å knytte sammen Grønmo-området og Sandbakken, og vi har i flere tidligere prosesser spilt inn forslag om en smal turtrasé (1,5 meter) for gående og sykklende fra Grønmo til Hanåaveien og videre over Februene, langs Antons vei og til parkeringen ved Sandbakken. Vi har også deltatt på befaring i området sammen med BYM og SF etter at helårstrasé via verneområdet ble skrinlagt for 5-6 år siden.

Vi støttet at det utredes 3-4 traséalternativer for en smal turvei fra Grønmo til Sandbakken. På dialogmøtet med markaorganisasjonene rett før jul opplyste BYM at planer om turtraseer i Østmarka nord er lagt på is.

5.2 Plansaker i Nordre Follo

Planstrategi 2024–2027 og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel og arealdel
Strategi og planprogram i Nordre Follo var på høring sommeren 2024. ØV sluttet seg til uttalelsen fra FNF Oslo og Akershus. Der understrekes det at for å nå målene i naturavtalen, må norske kommuner ha en bærekraftig arealforvaltning som ivaretar vern av naturområder og bevaring av biologisk mangfold, samtidig som de tar hensyn til klimaendringer og reduserer utslipp av klimagasser.

FNF støttet at kommunen skal utarbeide et arealregnskap, og at det skal legges fram et notat som redegjør for praktisering av prinsippet om arealnøytralitet og økologisk kompensasjon.

FNF anbefalte at kartlegging av friluftslivet, ferdselsårer og friluftslivsområder innarbeides i revideringen av en temaplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.

FNF påpekte at vi nå må gjøre store samfunnsinngripende endringer for å bevare naturen. Dette innebærer at klima og natur må være rammen om all politikk og forvaltning, ikke behandles som en særinteresse.

FNF anbefalte kommunen å gjennomføre en “planvask” der kommunen går gjennom eksisterende, uregulerte utbyggingsområder for å vurdere om regulerte områder kan endres til LNF-formål.

5.3 Plansaker i Lørenskog

Innspill til strategi for naturmangfold

Våren 2024 inviterte Lørenskog kommune til å gi innspill til strategi for naturmangfold og til deltakelse på et informasjonsmøte 23. mai. ØV deltok i et åpent møte med tilhørende gruppearbeid. Formålet med strategien er at den skal være et felles, retningsgivende verktøy for alle prosesser, beslutninger og tiltak som kan påvirke naturmangfoldet i kommunen.

I vår høringsuttalelse mente vi at dette må gjelde alle beslutninger som berører naturmangfoldet. Både i forvaltningen etter plan- og bygningsloven og sektorlover som blant annet omfatter skogbruket, eller ulike tiltak og virksomheter som berører eller drar nytte av naturmangfoldet. Da store deler av Lørenskog består av skog, mente vi at forvaltningen av Østmarka må få mye større oppmerksomhet i denne strategien. Vi uttrykte også takknemlighet for at kommunestyret i Lørenskog valgte å si nei til bygging av en omfattende skogsbilvei på Losby Bruks eiendom fra Løkebrudalen til Dammyr.

ØV trakk særlig fram forslagene i strategien når det gjelder urørt natur, herunder gammelskog:

- kartlegge gammelskog i kommunen
- foreslå viktige skogsområder for frivillig vern
- verne kommunal skog og innføre fleraldersskogbruk

Videre mente vi at våre innspill i gruppearbeidet blir viktige i det videre arbeidet med mer konkret handling for å ta vare på naturmangfoldet. De var som følger:

- sette konkrete mål for vern/bevaring av egen natur (skog, myr, kulturlandskap etc.), og naturtyper innen hovedøkosystemene. Vernet kan enten være etter naturmangfoldloven eller paragraf 11 i markaloven.
- vedta konkrete tiltak for hvordan målene kan nås
- kartlegge naturmangfoldet (rødlista arter og naturtyper) i all naturskog i kommunen. Dette haster fordi i løpet av kort tid vil disse forsvinne, og dermed vil naturmangfoldet i kommunen forringes betydelig
- vedta enda mer tydelige og bindende føringer i arealplanen
- sette mål for restaurering av natur, inkludert skog som er flatehogd

Ramstadsjøen. Foto: Bjørnar Thøgersen

5.4 Plansaker i Rælingen

Rehabilitering av demninger ved Ramstadsjøen

Nedre Romerike Vannverk (NRVA) har fått pålegg fra Damtilsynet i NVE om å rive eller forbedre dammer på flere regulerte vann i Rælingen og Lørenskog. Etter flere innspill fra brukerorganisasjoner, besluttet Rælingen og Lørenskog å overta ansvaret og restaurere demningene. ØV uttrykte i en høringsuttalelse om saken at vi er tilfredse med at alle demningene skal restaureres, slik at vannstanden forblir den samme.

I 2024 var turen kommet til Ramstadsjøen, som var regulert med tre demninger som alle skulle restaureres for så å bli kommunalt eid. Vi uttrykte bekymring for at turveien opp til de to demningene i østre del av innsjøen måtte utvides for å få fram store anleggsmaskiner, men dette ble heldigvis unngått. For demningen i den vestre enden ble det anlagt en midlertidig vei fra Setertjernstua og inn til demningen. Vi var glade for at alle gamle betongrester skulle fjernes, og vi krevde at anleggsveien ikke måtte bli en permanent skogsvei. Oppryddingen var ikke ferdig seinhøstes 2024.

Kapasitetsøkning i vannforsyningen i Rælingsåsen

ØV mottok i mai 2024 varsel om oppstart av reguleringsplanarbeid for kapasitetsøkning i vannforsyningen i Rælingsåsen. Mesteparten av det planlagte arbeidet var utenfor Østmarka og besto av tunneller under Rælingsåsen. Som infrastrukturtiltak er dette gitt dispensasjon i markaloven, men i vår høringsuttalelse krevde vi at et tunellinnslag innenfor markagrensa måtte anlegges slik at det ikke medfører for stor sjanse for beboerne. For å unngå at tunellene medfører varige skader på grunnvannsstanden i Rælingsåsen, støttet vi at det først skulle gjøres grundige grunnundersøkelser.

Planstrategi for Rælingen kommune 2024–2027

Kommuneplanen gir retninger for kommunestyrets planer og administrasjonens oppgaver for utvikling av kommunen. Gjeldende kommuneplan med en samfunnsdel og en arealdel ble vedtatt av kommunestyret henholdsvis i 2021 og 2023. Rælingen skal nå utarbeide en ny – og viktig – arealplan som blir et juridisk bindende dokument de kommende fire årene. I vår høringsuttalelse støtter vi forslaget fra FNF Oslo og Akershus om å utarbeide en plan for naturmangfold. Rælingen forvalter store deler av Østmarka, og naturmangfoldet og Østmarka- naturen er svært viktig, – ikke bare for Rælingens innbyggere, men også befolkningen i hele Oslo-området.

I strategien står det blant annet at «Rælingen kommune har en arealbruk som ivaretar naturområder og naturmangfold, både for bruk og vern av naturen». Denne formuleringen forplikter, og mer kunnskap om naturmangfoldet er en naturlig oppfølging.

Skoledammen

Skoledammen er en av mange små reguleringsdammer for vannforsyning i nordre del av Rælingen. Skoledammen med en høy demning forsynte i sin tid blant annet Rud barneskole med vann. Etter pålegg fra NVE måtte damhøyden reduseres på grunn av fare for alvorlige skader ved flom. ØV og den lokale velforeningen ble involvert i hvordan arbeidet skulle gjennomføres. Rælingen kommune skal ha ros for at anleggsveien til demningen ble fjernet etter ønske fra velforeningen og oss.

Ny utredning av vannkilde til snøproduksjon i Marikollen

Rælingen kommune begynte i 2014 å planlegge en beskjeden oppgradering av den gamle veien som går sørover fra Marikollen gjennom Brudalen mot Ramstadsjøen. Etter hvert begynte planene å vokse, og ØV kunne i planprogrammet som var på høring i 2021, ane at planen ville føre til store naturinngrep. I april 2022 sendte kommunen detaljreguleringsplanen for Brudalen på høring. Hensikten var å oppgradere dagens tur-/driftsvei til en skogsbilvei. Reguleringsplanen skulle også tilrettelegge for vanntilførsel fra en oppdemmet Fjerdingbyputt til snøproduksjon i Marikollen skisenter.

Saken er grundig gjort rede for i årsberetningen for 2023, men kort fortalt ble begge forslagene slaktet av både Statsforvalteren og mange høringsinstanser. Administrasjonen la fram et nytt forslag hvor de tok ut Brudalsveien, men opprettholdt neddemming av den verdifulle myra rundt Fjerdingbyputten. Men et lite politisk «jordskjelv» inntraff i kommunestyrets behandling av saken 1. november 2023. Det nye politiske flertallet avviste planen og ønsket at alternativer til oppdemming av Fjerdingbyputten skal utredes på nytt.

Kommunestyret vedtok 23. oktober 2024 å opprette et politisk arbeidsutvalg for vannforsyning i Marikollen skianlegg. Utvalget skal legge frem en utredning med forslag til løsning(er) for kommunestyret innen juni 2025.

Ulovligheter i Marikollen gjør at markaloven må endres

Som gjort rede for i flere årsberetninger siden 2016, har ØV fulgt opp det vi mener er ulovligheter i deler av Marikollen skianlegg. Dette gjelder både bygging av en bred tilførselsvei til toppen og deponering av masser som danner en enorm fylling på toppen av Marikollen skianlegg. Vi har påpekt overfor kommunen at vi ikke kan se at det er gitt tillatelse til å heve terrenget til det nåværende nivået, som er hele 386 moh.

I forbindelse med hele sakskomplekset sendte vår advokat i januar 2023 også et brev til KLD. Departementet svarte at KLDs rolle i plansaker som vedrører Marka, er å påse at planen er i samsvar med markalovens formål. KLD presiserte at kommunen er reguleringsmyndighet og

Veien opp til toppen av Marikollen slik den så ut i 2019. ØV mener at kontrollfunksjonen med reguleringsplaner må styrkes. Foto: ØV

derfor rette vedkommende angående spørsmål om arbeider innen planområdet er i tråd med vedtatt plan.

Derfor var vi like langt, og enda en gang ble vi minnet om markalovens mange hull og manglende muligheter til kontroll når en reguleringsplan først er stadfestet. Kommunen sitter som bukken med havresekken, mens det største inngrepet i Østmarka på mange år vokser til himmels. I forbindelse med høringen av markaloven høsten 2024 benyttet vi Marikollen-saken for å illustrere viktigheten av at kontrollfunksjonen med reguleringsplanene blir styrket, se egen omtale.

Detaljregulering Hektneråsen sør

Forslag til detaljreguleringsplan for Hektneråsen sør har vært på høring. Fordi utbyggingsområdet ligger helt inntil markagrensa, sendte ØV en høringsuttalelse. Skogsveien som går inn mot Marka på sørsiden (Solliveien), var opprinnelig planlagt som atkomstvei til en utfartsparkering. Vi protesterte på disse planene og ville ha P-plassen lenger ut mot fylkesvei 120. Gledelig nok ble dette hensyntatt, og skogsveien vil fortsatt kunne brukes som en turvei inn til sti- og løypenettet. De blåmerkete stiene opp mot Ramstadsjøen brukes mye på grunn av den nye DNT-hytta Huldreheim.

5.5 Plansaker i Enebakk

Forslag til kommunal planstrategi for Enebakk kommune 2024-2027.

Hovedpunktet i planstrategien som var på høring i 2024, var å opprettholde og utvikle kommunens samfunnsstruktur og tjenester, samt å sikre en bærekraftig utvikling og god livskvalitet for innbyggerne. Det skal planlegges og reguleres arealbruk for å støtte samfunnsutviklingen, natur- og friluftslivsområder skal ivaretas, og kommunen skal sikre tilstrekkelige bolig- og næringsarealer.

I høringsuttalelsen understreket ØV Østmarkas betydning for både Enebakk kommune og hele Oslo-området. Vi oppfordret kommunen til å tilrettelegge for at nasjonalparken oppfyller sine formål. Vi framhevet også behovet for en enkel tilgang til Østmarka via Ekebergdalen, samt at kommunen utarbeider en overordnet sti- og løypeplan. Kommunen må utarbeide en kommunedelplan for naturmangfold, samt sikre og kartlegge gjenværende naturskog. Fremmede invaderende arter må bekjempes. Kommunen ble også oppfordret til å utvikle en kommunedelplan for bevaring av kulturminner, for å belyse betydningen kulturminnene har for folks identitet og tilhørighet i lokalsamfunnet.

6 Kulturminner og kulturlandskap

Østmarka inneholder en lang rekke spor etter tidligere tiders bruk, rester og minner etter bosetting, setring, ferdsl og transport, samt hogst, fløting og sagbruksvirksomhet. Sporene etter bonden, budeia, tømmerhoggeren, fløterkaren, tømmerkjøeren og fotturisten som i tidligere tider hadde sitt virke i Østmarka, kan gi dagens turfolk utvidet kunnskap og en rikere turopplevelse. I Østmarka finner vi blant annet demninger med røtter helt tilbake til 1650-tallet, og det er åpenbart at dette er kulturminner som må vernes.

6.1 Plankeveien gjennom Østmarka

ØV vil løfte fram den spennende historien til Plankeveien gjennom Østmarka. Plankeveien ble merket og skiltet av Oslo skogvesen på 1970-tallet etter stort påtrykk og iherdig innsats fra historikeren Reidar Fønnebø. ØV har mottatt økonomisk støtte som er brukt til å skilte hele traseen fra Enebakk til Oslo, og til å produsere fire store informasjonstavler som skal settes opp i Kirkebygda i Enebakk, i Rausjøgrenda, ved Skjelbreia og ved Rustadsaga. I tillegg arrangerer vi guida turer langs deler av traseen, utarbeider informasjon på nett og vi skriver artikler. BYM er svært positive til prosjektet, og har tatt på seg ansvaret for vedlikehold av de skiltene som er på Oslo kommunes grunn.

Følgende aktiviteter er gjennomført i 2024:

- Innholdet på nettsiden <https://plankeveien.no/> er overført til ØVs nye nettsider.
- Arbeidet med fire informasjonstavler er fullført. Even Saugstad har bidratt til innhold og design, og de fire tavlene er utarbeidet. Tavlene ved Rustadsaga, Skjelbreia og Rausjøgrenda er satt opp.
- I alt 40 skilt er levert, og alle skiltene er montert i terrenget.

Korrekt trasé for Plankeveien innenfor Oslo kommunes grenser er rapportert til Byantikvaren i Oslo (BYA), som har oppdatert registreringene i Askeladden. Prosjektet vil også kontakte Akershus fylkeskommune om strekningene i Nordre Follo og Enebakk kommuner.

Utbetaling av støttebeløp fra Riksantikvaren ved BYA er utført i 2024. Prosjektet er avsluttet og endelig rapportering til myndighetene er sendt.

6.2 Sarabråtens venner

Sarabråtens venner har i 2024 fortsatt arbeidet med å få Sarabråten ved Nøklevann fram i lyset som det historiske stedet det en gang var i Østmarka. Den tradisjonelle vårdugnaden ble gjennomført lørdag 20. april, med følgende arbeidsoppgaver: fjerne oppslag og småskudd i Merrapina og langs spaserveiene, rydde i vindfelte trær i skråningen ned mot Nøklevann, plukke søppel rundt ruinene og i skråningen ned mot Nøklevann og fjerne bålrester på sletta.

Plankeveien-prosjektet med nye skilter og informasjonstavler ble gjennomført i 2024. Foto: Espen Bratlie.

Murene som raser ut – støtte fra Sparebankstiftelsen

Sarabråtens venner har mottatt støtte fra Sparebankstiftelsen på 200 000 kr til arbeidet med istandsetting av murene på Sarabråten. Murene utgjør et vesentlig element i det gamle kulturmiljøet på Sarabråten. Murene er i dårlig stand og steiner raser ut, og de må settes i stand for at barn og turgåere kan ferdes trygt. Noen av de gamle murene må tas ned og bygges opp fra grunnen, og andre deler kan repareres med sikring fra toppen.

Søknaden ble utarbeidet i samforståelse med BYM, som håper at støtten fra Sparebank-stiftelsen kan virke positivt inn på kommunens engasjement i saken og bidra til ytterligere bevilgninger fra kommunens side. Sarabråten er oppført på BYAs Gule liste, og arbeidet med istandsetting må godkjennes av BYA.

Det har ikke vært befaringer av murene i 2024, men det er enighet om følgende tiltak:

1. Murene ved uthuset skal sikres
2. Murene utenfor kjellerruinen – dette er en større jobb, men også viktigere fordi videre utrasing kan true hele ruinen
3. Sikre kjellermur-ruinene; a) fiksere løse steiner på topp og kanter, b) hindre løsning av flere steiner og c) legge på ny topplate / reparere eksisterende i betong

BYM følger opp det videre arbeidet i samarbeid med Akershus bygningsvernssenter.

6.3 Sorli besøksgård

I 2003 foreslo ØV at husmannsplassen Sorli ved Nøklevann skulle bli besøksgård, og dette ble vedtatt av bystyret i Oslo i 2007. Vi har i mange år øvd påtrykk på både BYM og politikerne for at

planene skulle bli realisert. I Behovsplanen for idrett og friluftsliv i 2016 prioriterte byrådet Sørli høyt og satte av 6 millioner på budsjettet for 2017. Populære parsellhager ble etablert våren 2017. Arbeidet med istandsetting av bolighuset ble ferdigstilt i 2018, og den gamle driftsbygningen i løpet av 2019. BYM fikk endelig midler til ansettelser i 2020, og besøksgården har nå en bestyrer, agronom og flere ansatte.

Gården har opplegg for skoleelever og barnehager hele uka. På gården er det kaniner, høns, sauer og gris samt birøkt. Gården er økologisk drevet med vekt på kretsløp og kompost. Hovedmålet er å lære barna veien fra jord til bord. Våren 2020 ble det opparbeidet grønnsaksbed hvor det dyrkes grønnsaker, spiselige blomster og urter. Det er etablert en natursti rundt gården.

I 2019 bevilget byrådet 18 millioner til undervisningsbygget. Plansaken ble sendt til politisk behandling i oktober 2021 og alt var klart for byggestart høsten 2022. Men da prisene på byggevarer økte kraftig i 2022, var det dessverre ikke midler til å gå i gang med hele byggingen. Nå er det mulig at kun garasjen for gårdens maskiner og en liten del av besøksenteret med fasiliteter for toaletter blir bygget i første omgang, og at besøksgården fortsatt må nøye seg med utekjøkken. ØV har også i 2024 fulgt opp saken. Finansiering av undervisningsbygget var blant annet tema på møte med miljøbyråd Marit Vea vinteren 2024.

6.4 Bøvelstad

Arbeidet med skjøtsel av kulturlandskapet på Bøvelstad har nå pågått i 17 år, og sommeren 2024 kom det hele 16 sauer fra Vangen. Vi erfarte raskt at dette ble for mange dyr på dette arealet, så vi har bedt Vangen om å halvere antallet neste år. Dugnadsgruppa sliter med rekrutteringen, så her er det bare å melde seg på til trivelige dugnadshelger. Vi slo det gjengrodde beitearealet to ganger med den nyervervede beitepusseren, slik at sauene fikk nye skudd å beite på. Og det fungerte bra med merkbart mindre uønsket vegetasjon. Beitepusseren er tung og ble kjørt inn på isen på ettervinteren.

6.5 Dølerud

Den gamle husmannsplassen Dølerud ble restaurert og gjenåpnet for bruk som ubetjent DNT-hytte 1. november 2015. Hytta med åtte sengeplasser har deretter vært i flittig bruk, og det er ekstra gledelig at mange av brukerne er barnefamilier. ØV deltar i hyttetilsynet og på dugnader. BYM i Oslo sørger for en god skjøtsel av kulturlandskapet, og enga blir maskinelt slått i august.

6.6 Husmannsplassen Enga

Enga (Nuggerudengen), en tidligere husmannsplass under Ellingsrud gård, ligger langs den mye brukte turveien inn til Marihollet. Dette er en viktig innfallsport til Østmarka for befolkningen i store deler av Oslo og Lørenskog, og området er lett tilgjengelig med offentlig transport. Hovedhuset, som er vernet av Byantikvaren i Oslo, er hundre år gammelt og bevart i sin opprinnelige utforming. Men det er dessverre i sterkt forfall og kan ikke brukes uten at det rehabiliteres.

Andelslandbruket Enga drives som et kollektivt samvirke (SA) der andelshaverne inviteres til å dyrke poteter, grønnsaker, bær og frukt i fellesskap til eget forbruk. Siden oppstart i 2020 har det vært en gradvis nedgang i antall fulltids andelsmedlemmer, men en økning av støttemedlemmer.

Husmannsplassen Enga skal være bærekraftig, og det har i 2024 blitt diskutert ulike driftsmodeller. Skolehage som et framtidig satsingsfelt er et tema man har vært opptatt av. Andelslandbruk Enga tilbyr jordstykke og redskap, og slik er det mulig for økt satsning på skolehager som et viktig tiltak for fremtidens selvberging og dyrking av matjord. Andelslandbruk Enga betaler årlig arealleie til BYM, og etaten har gitt signaler om at husmannsstua skal totalrenoveres, noe som er et etterlenget tiltak.

Husmannsplassen Enga i 2023. Foto: Anne Grete Orlien.

Ved siden av den ordinære dyrkingsaktiviteten, har Enga og andelslaget hatt besøk av Oslo Elveforum, Miljøpartiet De Grønne og Klimanettverk Ellingsrud. På Åpen dag stilte Oslos ordfører Anne Lindboe opp, og hun fikk blant annet møte ungdommer fra Ellingsrud som hjalp henne med å plante kirsebærtrær. Over 200 personer besøkte arrangementet. I tillegg til uteserveringen ble det solgt grønnsaker og poteter.

7 Arrangementer

ØV gjennomførte en rekke arrangementer i 2024, enten alene eller med samarbeidspartnere. Flere arrangementer knyttet til Plankeveien og arrangementene i samarbeid med Sarabråtens venner er beskrevet i eget avsnitt under Kulturminner og kulturlandskap. En del av arrangementene er mer utførlig omtalt på våre nettsider eller i Nytt fra Østmarka. Under følger en kort beskrivelse av arrangementene.

Guidede turer langs Plankeveien

Lørdag 3. februar var det duket for en guidet tur i den minst 300 år gamle vinterveien fra Enebakk til Oslo. Vi ble til slutt 12 personer som fikk en fantastisk solrik dag med «blåføre» gjennom Østmarkas nye nasjonalpark. Turen som for det meste gikk over myrer og vann, startet på Bysetermåsan og endte på Rustadsaga. I år var det nok av snø så det ble en flott tur som ble ledet av Johan G. Ellingsen.

Søndag 5. mai arrangerte vi også en guida tur fra Bremsrud til Kruggmyr, med omlag 35 deltakere. Lars Rogstad var guide.

En utdatert skogbrukslovgiving og konsekvenser for Østmarka

Det går an å vinne kampen mot den massive Dammyrveien som Losby Bruk ønsker å anlegge i skogen øst for Elvåga i Østmarka. Men det kommer til å bli en lang og seig kamp! Dette var inntrykket som satt igjen etter møtet som ØV arrangerte på Skullerudstua 14. februar. Det var en fullsatt sal med ca. 150 tilhørere. Blant deltakerne var flere kommunestyrerepresentanter fra Lørenskog, samt Ola Elvestuen (V) og Une Bastholm (MDG) som begge sitter i Stortingets energi- og miljøkomite.

Kveldens første innleder var ØVs nestleder Øyvind Pettersen. Det gikk et gisp gjennom salen flere ganger da han beskrev Losby Bruks omfattende veiplaner. Den neste innlederen var dosent Fredrik Holth ved NMBU. Han ga forsamlingen nytt håp om å vinne kampen mot Dammyrveien, selv om skogbrukslovgivningen gir skogeieren vide fullmakter og sikrer liten grad av regulering og kontroll.

Etter en kort kaffepause gikk ordet til et debattpanel med Ola Elvestuen og Une Bastholm, fem kommunepolitikere fra Lørenskog; Lisa Kara Frøyland (MDG), Bjørn Bakke (SV), Bjørn Ivar Gran (V), Dan Levi Hykkerud (KrF) Kanwal Arzoo Sulemand (Partiet Sentrum), og juristen Fredrik Holth.

Spill, leik og ramme alvor

ØV inviterte 14. mars til lysbildekåseriet «Spill, leik og ramme alvor» av vår egen turfotograf Lars Lindland på Sandbakken. De mange tilhørerne fikk innblikk i hvordan tiuren oppfører seg, hvordan den lever, og hva slags habitat den er avhengig av. Det ble film og bilder med humoristiske kommentarer, men også ramme alvor når tilhørerne fikk høre om hvordan bygging av Dammyrveien kan ødelegge en av de flotteste tiurleikene i Osloomarka.

Guidet tur fra Sandbekkstua til Barlindåsen og Blåtjernsgrana

Søndag 26. mai inviterte ØV til guidet tur til Østmarkas høyeste topp, Barlindåsen. Guide på turen var tidligere styremedlem Bjørnar Thøgersen. Sammen med sola møtte 14 truglade venner opp på Sandbekkstua. Turen gikk langs Åmotdammen inn til Ramstadsløt naturreservat, hvor stigningen opp mot Østmarkas tak startet. I tillegg til lunsj helt sør på Barlindern, ble det stopp ved både Fjerdingbyseter og det største treet i Østmarka; Blåtjernsgrana. Turen hjemover gikk forbi Åmotseter før alle var tilbake ved Sandbekkstua. Det ble en nydelig søndagstur både på og utenfor stien.

Guidet tur til Trolldalen i nasjonalparken

ØV inviterte 1. juni til guidet tur i den mest bynære delen av nasjonalparken. Turleder var Helga Gunnarsdóttir. Turen gikk fra Rustadsaga, først på skogsbilvei og etter hvert på sti innover i Østmarka. Om lag 25 deltakere fikk innblikk i verneverdier til myrer, furukledte åsrygger med utsikt, fuktige skogsdrå, små bekker, fosser og trolske sprekkedaler. Det ble også tid til en god rast underveis på toppen av Trolldalsåsen. I tillegg til å bli guidet til et opplevelsrikt landskap i Østmarka, fikk deltagerne også naturfaglig påfyll på de mange korte stoppene underveis. Turen ble avsluttet i Trolldalen som nå er vernet som en del av nasjonalparken, men som for ti år siden var truet av veibygging.

Minnestund på Sarabråten

Årets minnestund ved Milorg-bautaaen på Sarabråten 6. juni ble en sterk påminning om at vi aldri kan ta demokratiet og friheten for gitt. Ivar Ekanger ledet arrangementet, som ble åpnet med at Østre Aker Musikkorps fremførte «Fagert er landet». Siden årets hovedtaler måtte melde forfall i siste liten, var det Ekanger som holdt selve hovedtalen. Han fortalte historien om de ni som har sine navn på bautaaen, men kom også inn på de som mister livet i kriger rundt om i verden i 2024. Han sa blant annet: «Nå om dagen tenker vi spesielt på alle som ofrer sine liv i kampen for et fritt

ØVs informasjonsmøte om Dammyrveien på Skullerudstua i februar ble meget viktig. Panelet bestod av (fra venstre): Lørenskog-politikerne Kanwal Arzoo Sulemand (Sentrum), Dan Levi Hykkerud (KrF), Bjørn Ivar Gran (V), Bjørn Bakke (SV), Lisa Kara Frøyland (MDG), juristen Fredrik Holth, og stortingspolitikerne Une Bastholm (MDG) og Ola Elvestuen (V). Foto: Steinar Saghaug.

Ukraina. Vi tenker også på de snart 40 000 som er drept på Gazastripen og dem som blir drept på Vestbredden. Stort mer orker vi kanskje ikke å tenke på – men i virkeligheten er det i dag omkring 50-60 krigslignende tilstander andre steder på jordkloden».

Etter hovedtalen fremførte sangkoret Fornebu Singairs Nordahl Griegs «Til Ungdommen» og ØVs styreleder hilste bautaen. Arrangementet ble avsluttet med «Ja, vi elsker».

Slåttetreff på Bøvelstad

Vi har etter hvert innsett at det er tungt å invitere turgåere inn til slåttetreff på Bøvelstad, så i dagene 28. juni til 1. juli lokket vi isteden med et nasjonalparktreff med tilbud om en fin tur i reservatet. De fremmøtte fikk også en spennende konkurranse i hesteskokasting, der Jan Fredriksen tradisjonen tro fungerte som overdommer. Med slåttegraut og hestesko holdt vi tradisjonen vedlike.

Ettermiddagstur langs Lutvann

Opprinnelig hadde vi planlagt en tur rundt Lutvann 27. august, men vi nøyde oss med å følge blåstien på vestsiden av vannet fra Fagerholt via utsikten i sør til Rundtjern. Grunnen var at beveren hadde demmet opp øvre del av Lutdalen og stien ennå ikke var lagt om, samt at været heller ikke viste seg fra sin beste side. Ni deltakere fikk en trivelig ettermiddagstur denne tirsdagen i august, med en lengre rast og en storslagen utsikt over Lutvann.

Guidet tur i nasjonalparken – Langvann rundt

I anledning av at Østmarka nasjonalpark er opprettet, inviterte ØV til guidet tur 8. september. ØVs styreleder var guide, med bistand fra kjentmannen Egil Engen. I overkant av 20 deltakere møtte opp på Grønmo og ble tatt med på en runde over Langvannsbrenninga, rundt Langvann, og videre over Sotåsen mot sør og tilbake til Grønmo. Det ble en tur i flott terreng, hvor turfølget fikk en forståelse av verneforskriftene og hvorfor nettopp dette området nå er vernet som nasjonalpark.

Åpning av Plankeveien på Rustadsaga

Plankeveien ble «gjenåpnet» torsdag 5. september ved Rustadsaga. Informasjonstavla ble avduket, og det var taler ved Johan G. Ellingsen fra ØV og Øystein Kolseth fra BYM. Etter at de 30 frammøtte hadde fortært nybakte boller og kaffe fra Rustadsaga, holdt Even Saugstad et inspirerende foredrag om Plankeveien og dens historie. Til slutt guidet Even en tur langs Plankeveien fra Bråten ved Nøklevann, over Stallerudåsen til Bogerud.

Guidet tur langs Flyktningeruta

15. september inviterte ØV, i samarbeid med Flyktninghjelpen og Norsk Folkehjelp, til en guidet tur langs Flyktningeruta fra Sandbakken til Skullerudstua. Formålet med turen var å sette søkelyset på folk på flukt, samt å gi informasjon om flyktningeruta som var i bruk under krigen. Kjentmann og guide for turen var Østmarka-forfatteren Even Saugstad. Det var ca. 60 deltakere i strålende høstvær. Turen ble arrangert for tredje år på rad, og formålet med turen var dessverre ikke mindre aktuelt i 2024. Nye tall fra FN forteller at det er 120 millioner mennesker på flukt i verden. Dette er en tredobling på bare et drøyt tiår.

Speiderhytteturen

I 2024 var det åtte år siden speiderne ga ØV en «speiderhyttetur» i jubileumsgave. Da var det åtte speiderhytter i Østmarka som åpnet dørene for turfolk. I år var det hele 42 speiderhytter, som var en del av et større arrangement. «Speiderhytteturen» har siden starten gått av stabelen den tredje helgen i oktober. Fortsatt er speiderhytter i skogene øst for Oslo sterkest representert – men i år var det nye hyttemuligheter blant annet i Vestmarka, Bærumsmarka, Lillomarka, Oslo sentrum og på Romerike.

ØV er en viktig støttespiller for arrangementet og bidrar med økonomisk støtte og markedsføring. Deltakelsen var rekordhøy, både når det gjelder speidergrupper som stiller med åpne hytter, og deltakere som besøkte en eller flere hytter. 1500 deltakermerker ble delt ut, og etterspørselen etter merker fra de enkelte hyttene var stor. Været var godt og deltakerne uttrykte stor glede over arrangementet – og muligheten til å bli enda bedre kjent i Marka. Deltakerne kan lage sine egne ruter, basert på tilgjengelige kart og informasjon på speiderhytteturen.no og Facebook.

Sarabråten-kveld

31. oktober arrangerte vi en innholdsrik kveld med foredrag og fortellinger om Sarabråten i Bøler kirke. Interessen for Sarabråtens historie er fortsatt stor, og ca. 125 historie- og markainteresserte møtte opp. De fikk høre om fotografiets historie med vekt på Sarabråten-motivene, fra Roger Pihl. Erik Henning Edvardsen fortalte om Henrik Ibsens besøk på Sarabråten, og Even Saugstad fortalte om Sarabråtens historie og om Spillet om Sarabråten. Arrangementet var i regi av Sarabråtens venner i samarbeid med ØV og Østensjø historielag. Arrangementet fikk økonomisk støtte fra Bydel Østensjø.

Høsttakkefest og minneaften

Det årlige høstmøtet ble i 2024 erstattet av en høsttakkefest og minneaften i Bøler kirke 12. november. Innholdet i høsttakkefesten kan du lese nærmere om under omtalen av nasjonalparken.

Førjulstreff på Rustadsaga

For andre år på rad inviterte ØV medlemmene til førjulstreff på Rustadsaga, hvor det ble servert god gammeldags julegrøt, saft og kaffe. Om lag 55 medlemmer satte stor pris på å treffes over en god markaprat. Etter at grøten var fortært leste Hanna Undseth Hagen en gammel julefortelling om Marthe Svennerud av Barbara Ring og dikt av Rolf Jacobsen. Sigmund Hågvar bød på flere av sine nasjonalparkdikt. Kvelden ble avsluttet med en vemodig avskjed med Sissel Ullevålseter og

Koret Parenti Vocalis med dirigent Vigdis Uftung sang for en nær fullsatt Bøler kirke ved åpningen av høsttakkefesten. Foto: Bjarne Røsjø

familien som ble takket for 31 års innsats som vertskap på Rustadsaga. De fikk varm omtale, blomster og rungende applaus.

8 Kommunikasjon

ØV ønsker å være den viktigste kilden til informasjon om Østmarka og bli anerkjent som den viktigste premissleverandøren for bedre forvaltning og vern av skogsområdet. Vi sprer informasjon om Østmarka og foreningen gjennom nettsidene, medlemsbladet *Nytt fra Østmarka*, sosiale medier og et elektronisk nyhetsbrev. Mange artikler i medlemsbladet blir senere publisert på våre nettsider og delt via sosiale medier, og noen ganger blir artikler fra nettsidene publisert i ny drakt i bladet. I tillegg får vi – med ujevne mellomrom – oppslag i mediene.

I 2024 opplevde vi økt interesse for Østmarka i flere kanaler. Vi fikk flere besøkende på våre nettsider, flere følgere på Facebook og flere abonnenter på vårt elektroniske nyhetsbrev. Dessuten førte det økte antallet medlemmer til at medlemsbladet fikk flere abonnenter.

Etableringen av Østmarka nasjonalpark ser ut til å ha skapt en generelt større interesse for hele Østmarka. I tidligere år har medieoppslag om Østmarka stort sett kommet etter initiativ fra ØV, men nå ser vi at flere medier følger særlig to Østmarka-saker på eget initiativ: Østmarka nasjonalpark og Losby Bruks planlagte skogsbilvei, kalt Dammyrveien, øst for Elvåga. Men dette betyr ikke at vi kan slappe av: Vi publiserte for eksempel 16 artikler på temasidene om nasjonalparken og 15 artikler om Dammyrveien i løpet av året.

Et spesielt grep i 2024 var at vi fulgte nøye med på Lørenskog-politikernes behandling av Dammyrveien. Vi publiserte først et intervju med ordfører Amine Mabel Andresen, som fortalte at

Lørenskogs innbyggere ikke ønsker denne veien. Deretter publiserte vi grundige referater fra behandlingen i formannskapet 8. mai samt kommunestyrets diskusjoner 19. mai og 19. september. Dette gjorde vi både med tanke på historiebøkene, og for å dokumentere at saken ble gjenstand for en svært grundig politisk behandling i kommunen.

8.1 Nettsider

ØVs nettsider (www.ostmarkasvenner.no) har vært en viktig informasjonskanal siden de ble tatt i bruk, og fornyet i 2022. Antall egenproduserte nyhetsartikler på nettsidene i 2024 har vært tilnærmet lik som året før, 52 mot 53 i 2023. Statistikken viser at vi på nettsiden vår i 2024 har hatt 51 303 besøk fordelt på 46 000 unike besøkende. Dette er en økning i besøk på 27 prosent fra året før. De tre artiklene som fikk flest lesere, er disse:

- Artikkelen som belyste omfanget av den nesten fire kilometer lange skogsbilveien Losby Bruk vil bygge øst for Elvåga, fikk – kanskje ikke uventet – størst lesertall: nesten 3 700.
- Minneordet ved æresmedlem Sverre M. Fjelstads bortgang ble lest av 3 100.
- Intervjuet med Sissel Ullevålseter og familien som ble publisert i romjulen i forbindelse med at de ved utgangen av året avsluttet sitt virke ved Rustadsaga etter 31 års drift, vakte også stor interesse. Det ble lest av drøyt 1800.

Artiklene ble spredd videre på Facebook og X og fra november også på Instagram.

8.2 Nytt fra Østmarka

ØVs medlemsblad – Nytt fra Østmarka – ble også i 2024 gitt ut fire ganger, med et opplag på 4 500. Bladet sendes til medlemmene, organisasjoner, politikere, etater og medier. Det er fortsatt et av foreningens viktigste ansikter utad og et viktig bindeledd mellom styret og medlemmene.

De fire utgavene hadde til sammen 172 sider med reportasjer og informasjon om organisasjonens arbeid. Både kampen mot Dammyrveien og jubelen over Østmarka nasjonalpark var gjennomgående temaer.

Vi takker våre eksterne bidragsytere til bladet i løpet av året: Trond Wormstrand, Espen Bratlie, Ulf Myrvold og Øystein Kolseth – samt Halfdan Bleken som bidro med en serie på fire flotte artikler om «Villmarksbarndom». Årets forsidebilder var tatt av Lars Lindland, Bente Lise Dagenborg og Espen Bratlie (nr. 3 og 4).

Utgivelser av Nytt fra Østmarka siden 2001 ligger fritt tilgjengelig på våre nettsider. Vi har inngått en avtale om at bladet også skal publiseres digitalt på Nasjonalbibliotekets nettsider. På NB.no ligger det utgivelser tilbake til 1990.

8.3 Sosiale medier

Facebook har vært vårt viktigste sosiale medium siden 2012. Der deler vi blant annet nyheter og informasjon om arrangementer fra våre nettsider. I tillegg plukker vi opp og sprer Østmarka-relaterte nyheter fra andre kilder. Ved utgangen av 2024 hadde vi 9337 følgere på Facebook, mot 8751 ved forrige årsskifte. Dette er en økning på ca. 7 prosent.

Vi publiserte i alt 158 innlegg på Facebook i løpet av året, noe som er om lag tre innlegg per uke. Facebook-innleggene fikk en total rekkevidde på ca. 271 400 personer, som frembrakte hele 25 000 «engasjementer» i form av tommer opp, hjerter, kommentarer og delinger. De fire innleggene som oppnådde størst rekkevidde, er listet under:

Sverre M. Fjelstad ved det første verneområde-skiltet som ble hengt opp ved turstien til Dølerud i april 2015. Foto: Per Erik Fjeld.

- *Sverre M. Fjelstad (1930 – 2024)*
Minneordet fikk 3100 lesere på ØVs nettside og en rekkevidde på 102 113 personer, med 2 637 engasjementer.
- *Sissel på Rustadsaga gir seg: – Takk for alle hyggelige besøk*
Intervjuet med Sissel Ullevålseter på Rustadsaga fikk 1800 lesere på ØVs nettside og en Facebook-rekkevidde på 63 677 personer, med 828 engasjementer.
- *Vil bevare nærskogen*
Sak om beboerne på Haugerud og Trosterud som står opp for å bevare nærskogen som betyr så mye i hverdagen, og som opprettet en aksjonsgruppe. Artikkelen fikk 704 lesere på ØVs nettside og en Facebook-rekkevidde på 32 440 personer, med 605 engasjementer.
- *Naturopplevelser gir bedre folkehelse, og naturvern gir livet mening*
Intervjuet med Sigmund Hågvær i forbindelse med at han fylte 80 år, fikk 544 lesere på ØVs nettside og en Facebook-rekkevidde på 26 203 personer, med 544 engasjementer.

Instagram ble tatt i bruk av ØV 6. november 2024. Det ble publisert elleve innlegg og ti historier innen utgangen av 2024, og vi fikk 117 følgere. Vi oppnådde en total rekkevidde på 809 kontoer med 300 engasjementer. Bruken av Instagram som informasjonskanal er i startfasen og vil prøves ut i 2025.

Twitter ble oppkjøpt av Elon Musk i 2022 og skiftet senere navn til X. Vi merket allerede i 2023 at flere brukere forlot dette sosiale mediet, blant annet fordi den nye eieren styrte utviklingen i en retning mange mislikte. ØV trappet derfor ned bruken i løpet av 2024, parallelt med at vi tok i bruk Instagram isteden. Vi avviklet ØVs brukerkonto helt og holdent tidlig i 2025.

Klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen åpnet nasjonalparken sammen med Lovise og Lilith. Foto: Bjarne Røsjø.

8.4 Elektronisk nyhetsbrev

Som en del av satsingen på mer helhetlig og målrettet arbeid med informasjon, startet ØV utsendelse av e-nyhetsbrev i september 2021. Nyhetsbrevet inneholder en oversikt over de siste sakene vi har delt på våre nettsider, samt informasjon om våre kommende arrangementer og saker som er på høring. I tillegg deler vi informasjon fra andre kilder hvis vi mener at det kan være av interesse for abonnentene.

Vi har i 2024 sendt ut ti nyhetsbrev, det siste ble sendt ut 16. desember. I løpet av året har antall abonnenter steget fra 803 til 913 (opp 13,7 prosent), noe vi er svært fornøyd med.

8.5 Medicoppslag

Østmarka var etter alt å dømme Norges mest medieomtalte skogsområde i 2024. Det var særlig to saker som fikk mye omtale: Den nye nasjonalparken vår, og kampen mot Dammyrveien i Lørenskog.

Den offisielle åpningen av Østmarka nasjonalpark 25. mai ble omtalt i Dagsrevyen og en rekke aviser – for mange til å ramses opp her. Det er hyggelig å konstatere at motstanden mot nasjonalparken stort sett har forsvunnet, og året brakte bare noen svært få negative oppslag.

Også kampen mot Losby Bruks planer om å den voldsomme Dammyrveien øst for Elvåga fikk bred omtale. Romerikes Blad fulgte saken tett, men også Aftenposten og Dagsavisen hadde oppslag om saken.

Akers Avis Groruddalen omtalte kampen for å bevare nærskogen på Haugerud/Trosterud i flere omganger. Flere medier omtalte også at ØV vant den nasjonale Frivillighetsprisen.

Styret i Østmarkas Venner sammen med administrativ leder i desember 2024. Foto: ØV.

Både riksmidlene og lokale medier omtalte at Østmarka-vennen Sverre M. Fjelstad døde 28. mai i en alder av 93 år. Aftenposten publiserte en nekrolog skrevet av ØVs styreleder, som la vekt på at Sverre snakket til tv-seerne som om vi har hans venner – og det var vi jo.

Oslo, 5. mars 2025

Helga Gunnarsdóttir
styreleder

Øyvind Pettersen
nestleder

Johan G. Ellingsen
styremedlem

Bente Lise Dagenborg
styremedlem

Sigmund Hågvar
styremedlem

Lars Rogstad
styremedlem

Kristin Lund
styremedlem